

**ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΔΗΜΟΥ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ**

**ΟΔΗΓΟΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΕΥΠΑΘΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΟΜΑΔΩΝ**

**ΑμεΑ
ΧΡΗΣΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ
ΑΡΧΗΓΟΙ ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ**

**Επιμέλεια Κειμένου
Ελένη Γιαννακοπούλου**

**Συντακτική Ομάδα
Σοφία Καρούτζου, Νίκη Ζαφειροπούλου**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΥΚΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΔΗΜΟΥ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΕΥΠΑΘΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΟΜΑΔΩΝ

ΑμεΑ
ΧΡΗΣΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ
ΑΡΧΗΓΟΙ ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ

Επιμέλεια Κειμένου
Ελένη Γιαννακοπούλου

Συντακτική Ομάδα
Σοφία Καρούτζου, Νίκη Ζαφειροπούλου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΥΚΑΣ

Νέα Προοπτική - Ε.Π. Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση (Μέτρο 2.1),
Παροχή Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών - Υπουργείο Απασχόλησης
& Κοινωνικής Προστασίας - Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ
(ΕΣΠ)

Δήμος Αμφοσίου

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
"ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ"

Α' Έκδοση Copyright © **ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΥΚΑΣ** Αθήνα 2008
Μεσογείων 215, 115 25 Αθήνα, Τηλ.: 210 6777590, Fax: 210 6756352
e-mail: kafkas@otenet.gr, website: www.kafkas-publications.com

ISBN: 978-960-6650-28-4

Απαγορεύεται απολύτως, άνευ γραπτής αδείας του εκδότη, η καθ' οιονδήποτε τρόπο (ηλεκτρονικό - μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, ανατύπωση, διασκευή, φωτοαποτύπωση και η εν γένει αναπαραγωγή μέρους ή όλου του παρόντος έργου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΗΝΥΜΑ ΔΗΜΑΡΧΟΥ	5
ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ	6
ΕΝΟΤΗΤΑ Ι: ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (ΑΜΕΑ)	7
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
2. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	9
3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ	12
4. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΜΕΑ	12
4.1. Η ΚΑΡΤΑ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ	12
4.2. ΔΕΛΤΙΑ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ	13
4.3. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	13
4.4. ΦΟΡΟΑΠΑΛΛΑΓΕΣ	14
4.5 ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΤΡΑΤΕΥΣΗ	15
4.6. ΚΑΡΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	15
4.7. ΔΕΛΤΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	16
4.8. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	16
5. ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	17
6. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΓΙΑ ΑΜΕΑ	17
6.1. ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ	17
6.1.1. ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΓΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΕΠΙΔΟΜΑΤΟΣ	18
7. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	19
7.1. ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ	19
7.2. ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΣΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ	20
7.3. ΑΔΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟΥ	20
7.4. ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	20
7.5. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΟΑΕΔ ΜΕ ΚΕΝΤΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΚΕΚ)	21
8. ΙΔΡΥΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (ΙΚΑ)	21
8.1. ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΓΝΩΜΑΤΕΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ ΑΝΩ ΤΩΝ 50	21
8.2. ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ	21
8.3. ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ	23
8.3.1. ΠΛΗΡΗΣ	23
8.3.1. ΜΕΙΩΜΕΝΗ	23
8.4. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	23
9. ΑΜΕΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	24
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	26
ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙ: ΧΡΗΣΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	30
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	31
2. Η ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ	32
3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΠΟΙΗΣΗ	32
4. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΧΡΗΣΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	33
5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	35
5.1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΨΥΧΑΡΓΩΣ- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ	35
5.2. ΕΜΙΛΙΑ-ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	35
6. ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	36
6.1. ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	37
6.2. ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ	37
6.2.1. ΠΟΙΚΙΛΕΣ ΣΧΟΛΕΣ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ	37
6.3. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΘΕΡΑΠΕΙΕΣ	38
6.4. ΟΜΑΔΕΣ ΨΥΧΟΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΥΓΓΕΝΩΝ	38
6.5. ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	38
6.6. ΟΜΑΔΕΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ	38
6.7. ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ	39
7. ΤΟΜΕΑΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	40
7.1. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	40
7.1.1. ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ	40
7.2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ (ΚΟΙΣΠΕ)	40
7.3. ΚΕΝΤΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΚΕΚ)	41
7.4. ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ	41
7.5. ΠΕΨΑΕΕ	42
7.6. ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ - ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΟ/ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ	42
8. ΕΠΙΔΟΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	43
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	44

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙΙ: ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ	51
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	52
2. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ	53
3. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ	54
3.1. ΔΙΕΘΝΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	54
3.2. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	54
4. ΑΔΕΙΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ & ΕΡΓΑΣΙΑΣ	55
4.1. ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΤΥΠΟΙ ΑΔΕΙΩΝ ΔΙΑΜΟΝΗΣ & ΕΡΓΑΣΙΑΣ	56
4.1.1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΜΕΤΑΚΛΗΣΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ	56
4.1.2. ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΓΙΑ ΑΣΚΗΣΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	57
4.1.3. ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΓΙΑ ΛΟΓΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ	58
4.1.4. ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ	59
4.1.5. ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ / ΣΥΖΥΓΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ	62
4.1.6. ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΓΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ	63
4.1.7. ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΑΟΡΙΣΤΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ	63
4.1.8. ΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ «ΕΠΙ ΜΑΚΡΟΝ ΔΙΑΜΕΝΟΝΤΟΣ»	64
5. ΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕ ΠΟΛΙΤΟΓΡΑΦΗΣΗ	67
6. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ	68
6.1 ΤΑΞΕΙΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ & ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ	68
6.2 ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	69
6.3. ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	69
7. ΥΓΕΙΑ, ΠΡΟΝΟΙΑ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	70
7.1. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ-ΝΟΜΑΡΧΙΑ	70
7.2. ΙΔΡΥΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (ΙΚΑ)	71
7.3. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ	71
7.4. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ	72
7.5. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	73
7.5.1. ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	73
7.5.2. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ	73
7.5.3. ΕΙΔΙΚΟ ΕΠΟΧΙΑΚΟ ΕΠΙΔΟΜΑ	74
8. ΑΛΛΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ	75
8.1. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	75
8.1.1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ ΕΝΟΙΚΙΟΥ	75
8.1.2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΔΑΝΕΙΟ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	76
8.1.3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΛΗΡΩΣΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ	76
8.2. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ	77
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	78
ΕΝΟΤΗΤΑ ΙV: ΑΡΧΗΓΟΙ ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ	84
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	85
2. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	86
2.1. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΜΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ	86
2.2. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑ	87
2.3. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΥΤΕΚΝΙΚΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ	88
3. ΕΠΙΔΟΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	89
3.1. ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ	89
3.1.1.ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	89
3.1.2. ΕΚΤΑΚΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΧΥΣΗ	89
3.1.3. ΕΠΙΔΟΜΑ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑΦΑΛΙΣΤΩΝ	90
3.2. ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ ΑΠΟ ΆΛΛΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ	91
3.2.1. ΑΝΑΡΡΩΤΗΡΙΟ ΠΕΝΤΕΛΗΣ & ΚΕΝΤΡΟ ΒΡΕΦΩΝ «Η ΜΗΤΕΡΑ» - ΠΑΙΔΟΠΟΛΗ «ΑΠΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ»	91
3.2.2. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ	91
3.2.3. ΙΔΡΥΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ	93
3.2.4. ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ	94
3.2.5. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	94
4. ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΝΟΜΙΑΚΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ	95
5. ΙΑΤΡΟΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	96
5.1. ΙΑΤΡΟΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ	96
5.2. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	97
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV: ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	99
ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ & ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ	102
ΔΗΜΟΣ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ	105
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	119

ΜΗΝΥΜΑ ΔΗΜΑΡΧΟΥ

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, το άνοιγμα αγορών και συνόρων και η ανάπτυξη της τεχνολογίας, έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση του παγκόσμιου οικονομικού πλούτου. Ο πλούτος όμως αυτός δεν κατανέμεται ισόρροπα μεταξύ των πολιτών και των κρατών, με αποτέλεσμα να υπάρχουν σήμερα εκατομμύρια πολίτες σε όλο τον κόσμο που απο-

κλείονται από την ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας, την εκπαίδευση, τις κοινωνικές παροχές.

Η αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού των λεγόμενων «ευπαθών κοινωνικά ομάδων», προβάλλει ως άμεση προτεραιότητα σε ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό επίπεδο. Η άρση των κοινωνικών ανισοτήτων απαιτεί πολύ-επίπεδη παρέμβαση και ανάπτυξη συνεργασιών κατά την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής, προκειμένου να διασφαλιστεί η κοινωνική ισορροπία και η συνοχή.

Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι καθοριστικός σε αυτή την κατεύθυνση, γιατί ως θεσμός βρίσκεται περισσότερο από οποιοδήποτε κοινά στην κοινωνία. Ο Δήμος Αμαρουσίου, επιχειρώντας να συμβάλει στη διευκόλυνση της πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες των λιγότερο ευνοημένων συμπολιτών μας, αλλά και να επικυρώσει την αποτελεσματικότητας που μπορούν να επιφέρουν οι συμπράξεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, με φορείς του δημοσίου & ιδιωτικού τομέα και με εθελοντικές οργανώσεις, συμμετείχε μέσω του Οργανισμού Πρόνοιας, στην υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης ΣΥΥ, με συντονιστή φορέα το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες.

Προϊόν της συνεργασίας αυτής, πέραν των υπηρεσιών που παρασχέθηκαν στους ωφελούμενους μέσα από το πρόγραμμα «ΝΕΑ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ», είναι και ο Οδηγός που κρατάτε στα χέρια σας, ο οποίος θέλουμε να αποτελέσει ένα χρήσιμο εγχειρίδιο για τους επαγγελματίες και τους φορείς, μα πρωτίστως για τους ίδιους τους συμπολίτες μας, οι οποίοι μπορούν να πιάσουν την άκρη του νήματος και να οδηγηθούν σε ένα καλύτερο επίπεδο ζωής.

Φιλικά
Γιώργος Πατούλης
Δήμαρχος Αμαρουσίου

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ο Οργανισμός Πρόνοιας και Πολιτικής Προστασίας Δήμου Αμαρουσίου, παρουσιάζει την έκδοση του **Οδηγού Στήριξης Ευπαθών Κοινωνικά Ομάδων**. Ο Οδηγός συντάχθηκε και εκδόθηκε στο πλαίσιο του Ε.Π «ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ» του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Βασικός στόχος του Σχεδίου Δράσης Παροχή Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών με τίτλο «ΝΕΑ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ», το οποίο υλοποιήθηκε από το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τον Οργανισμό Πρόνοιας, ήταν η παροχή μιας πολύπλευρης παρέμβασης σε μετανάστες, πρόσφυγες, αρχηγούς μονογονεϊκών οικογενειών, ψυχικά ασθενείς που ζουν στην κοινότητα και Άτομα με Αναπηρία, ώστε να αποκτήσουν τα απαραίτητα εφόδια για την ισότιμη πρόσβασή τους σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής ζωής.

Όσον αφορά στον παρόντα Οδηγό, πρόκειται για μια προσπάθεια δημιουργίας ενός πρακτικού εγχειρίδιου που θα παρέχει έγκυρη ενημέρωση. Ο Οδηγός δίνει μια ολοκληρωμένη εικόνα για τις παροχές σε επίπεδο τοπικής & νομαρχιακής αυτοδιοίκησης αλλά και σε εθνικό επίπεδο. Περιλαμβάνει πληροφορίες για την ισχύουσα νομοθεσία, την επιδοματική πολιτική των Υπουργείων, τις δυνατότητες πρόσβασης στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, καθώς και τις λοιπές προνομιακές διευκολύνσεις που παρέχονται με στόχο τη βελτίωση & αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής των ατόμων αυτών.

Τη σύνταξη του Οδηγού, ανέλαβαν κοινωνικοί επιστήμονες του Δήμου Αμαρουσίου, που διαθέτουν τόσο την απαιτούμενη επιστημονική κατάρτιση όσο και πολυετή εμπειρία στη συμβουλευτική & ψυχολογική υποστήριξη ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, η κα. Νίκη Ζαφειροπούλου-Κοινωνική Λειτουργός, η Δρ. Σοφία Καρούτζου-Κλινική Ψυχολόγος, ενώ τη συνολική επιμέλεια των κειμένων είχε η κα. Ελένη Γιαννακοπούλου-Κοινωνική Λειτουργός.

Κλείνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά, τον κο. **Μιχάλη Παπακωνσταντόπουλο**, πολιτικό επιστήμονα M.A. Communication & Technology, για την ευγενική συμβολή του και τη συγγραφή του θέματος **«ΑμεΑ και Τεχνολογία»**, την κα **Δήμητρα Καζάνα**, τελεειόφοιτη του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής του Πάντειου Πανεπιστημίου, η οποία στο πλαίσιο της πρακτικής της άσκησης στον Οργανισμό Πρόνοιας, συνέβαλε σημαντικά στη διεξαγωγή συνεντεύξεων και στη συλλογή δεδομένων, καθώς και όλους τους φορείς που παρέιχαν στη συντακτική ομάδα χρήσιμες πληροφορίες, απαραίτητες για την περαίωση του παρόντος οδηγού.

Αικατερίνη Ιωάννου
Ιατρός - Παθολόγος
Πρόεδρος Οργανισμού Πρόνοιας

άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)

---

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Κοινωνική και Ιατρική Αντίληψη αλλιά και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης του 1961, αποτελούν τους πιο οδοκληρωμένους μηχανισμούς του Συμβουλίου της Ευρώπης στον τομέα της προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων, διευρύνοντας έτσι το πεδίο παρέμβασης μέσω της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των θεμελιωδών Ελευθεριών.

Στο πλαίσιο αυτό της περαιτέρω ανάπτυξης και εμπέδωσης της φιλοσοφίας του κοινωνικού κράτους και της προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ εξήγγειλε το 1975 τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ), που αποτελεί συνέπεια της εγγύησης των κρατών-μελών του ΟΗΕ να δραστηριοποιηθούν για να προάγουν το επίπεδο ζωής των ΑμεΑ. Στη Διακήρυξη αυτή ο όρος **“ανάπηρο άτομο”** σημαίνει κάθε άτομο μη ικανό να επιβιώσει από μόνο του, οδικά ή μερικά, τις αναγκαιότητες για μια κανονική ατομική και κοινωνική ζωή, εξαιτίας μειωμένων σωματικών ή πνευματικών δυνατοτήτων που έχει, εκ γενετής ή όχι.

Επιπλέον, σύμφωνα με τη Διεθνή κατάταξη του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (2001), Άτομα με Αναπηρία είναι τα άτομα που αντιμετωπίζουν κινητική αναπηρία (παρπληγία, τετραπληγία, σκλήρυνση κατά πλάκας κτλ.), αισθητηριακή (κώφωση, τύφλωση) αλλιά και διανοητική (άτομα με προβλήματα αντίληψης και ομιλίας κτλ).

Σύμφωνα με έρευνες, στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα άτομα με αναπηρία ανέρχονται στο 10-15% του γενικού πληθυσμού, ποσοστό που φαίνεται να ισχύει και για την Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία από την Π.Ο.Υ. και τους επίσημους φορείς του κράτους, αφού επίσημη καταγραφή δεν έχει γίνει στη χώρα μας.

Η Αναπηρία δημιουργεί ένα σύνολο εμποδίων σε σημαντικές περιοχές της ζωής, όπως η αυτοεξυπηρέτηση, η απασχόληση, η εκπαίδευση η ψυχαγωγία και γενικότερα η κοινωνική συμμετοχή (Π.Ο.Υ. 2002).

Η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, επισμαίνει τον κοινωνικό αποκλεισμό σε αυτούς τους τομείς και συγκεκριμένα:

- **Στην εκπαίδευση**, καθώς είναι δύσκολο να συμμετάσχουν ισότιμα και ομαλά στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- **Στην προσβασιμότητα**, όπου, αν και υπάρχει σχετική νομοθεσία, στην πράξη το περιβάλλον που κινούμαστε και τα μέσα μαζικής μεταφοράς, δεν είναι πάντα προσβάσιμα.

- **Στον πολιτισμό και την ψυχαγωγία**, όπου απαιτούνται ειδικές συνθήκες για τη συμμετοχή των ΑμεΑ σε σχετικές δραστηριότητες.
- **Στην υγεία**, διότι εκ των πραγμάτων κινούνται σε νοσοκομεία και άλλους φορείς υγείας και αντιμετωπίζουν προβλήματα προσβασιμότητας, κοινωνικής προσαρμογής και ασφάλισης.
- **Στην πρόνοια και την κοινωνική φροντίδα**, καθώς είναι ορατές οι ελλείψεις στις κρατικές δομές πρόνοιας με αποτέλεσμα η οικογένεια να επωμίζεται τη φροντίδα τους ή τα ιδρύματα κλειστής περίθαλψης.
- **Στην εργασία**, καθώς σύμφωνα με μελέτες, το 84% των ατόμων με αναπηρία βρίσκεται εκτός εργατικού δυναμικού.

2. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Το Σύνταγμα της Ελλάδας στο **Άρθρο 4** ορίζει ότι οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου και ότι οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Συνεπώς κατοχυρώνεται η αρχή της ισότητας απέναντι στο νόμο.

Στο **άρθρο 21** παρ.6 ορίζεται ότι *«τα άτομα με αναπηρία έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη, και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας»*. Το **Άρθρο 22** του Συντάγματος αναφέρει ότι *«η εργασία αποτελεί δικαίωμα και προστατεύεται από το Κράτος που μεριμνά για τη δημιουργία συνθηκών απασχόλησης όλων των πολιτών και για την ηθική και υλική εξύψωση του εργαζόμενου αγροτικού και αστικού πληθυσμού»*.

Το **Αστικό Δίκαιο**, όπως ρυθμίζεται από τον Αστικό Κώδικα (Π.Δ. 456/1984) όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 2447/1996, προβλέπει διατάξεις για τις δικαιοπρακτικές ικανότητες, τις αδικοπραξίες, τη δικαστική συμπαράσταση και τις σχετικές διατάξεις του κληρονομικού Δικαίου, ρυθμίσεις σχετικές με ΑμεΑ.

Σχετικά με την **Απασχόληση** των Ατόμων με Αναπηρία, έχουν θεσπιστεί μια σειρά από νόμους που καθορίζουν ευνοϊκούς όρους και προϋποθέσεις για την πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

Χαρακτηριστικά αναφέρουμε, το **N.2643/1998** «Μέριμνα για την απασχόληση προσώπων ειδικών κατηγοριών» (ΦΕΚ 220/Α/28-9-1998), και τον **N. 3304/2005** «εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού» (ΦΕΚ 16/Α/27-1-2005).

Σχετικά με την **προσβασιμότητα** των Ατόμων με Αναπηρία, ο Νόμος **2831/2000** που αφορά «τροποποίηση των διατάξεων του ν. 1577/1985 του γενικού Οικοδομικού Κανονισμού και άλλων Πολεοδομικών Διατάξεων» (ΦΕΚ 140/Α/13-6-2000), στο άρθρο 28 αναφέρει ειδικές ρυθμίσεις για την εξυπηρέτηση ατόμων με ειδικές ανάγκες, ως εξής: επιβάλλεται να εξασφαλίζεται η οριζόντια και κατακόρυφη προσπέλαση από άτομα με ειδικές ανάγκες στους χώρους αυτών, στους οποίους στεγάζονται υπηρεσίες του Δημοσίου, Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου του ευρύτερου Δημόσιου τομέα, Κοινωνοφελείς Οργανισμοί, Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτης και δεύτερης βαθμίδας ή έχουν χρήσεις συνάθροισης κοινού, εκπαίδευσης, υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, γραφείων και εμπορίου, καθώς επίσης και στους χώρους στάθμευσης αυτοκινήτων των κτιρίων αυτών. Η υποχρέωση αυτή επιβάλλεται και στα κτίρια με χρήση κατοικίας στα οποία είναι υποχρεωτικός ο ανεγκυλιόητος.

Στον τομέα της **εκπαίδευσης**, ο Ν.3699/2008- ΦΕΚ 199/ Α΄ 2.10.2008 περί Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Ατόμων με Αναπηρία ή με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες, αναφέρει ότι:

- Μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θεωρούνται όσοι για ολόκληρη ή ορισμένη περίοδο της σχολικής τους ζωής εμφανίζουν σημαντικές δυσκολίες μάθησης εξαιτίας αισθητηριακών, νοητικών, γνωστικών, αναπτυξιακών προβλημάτων, ψυχικών και νευροψυχικών διαταραχών οι οποίες, σύμφωνα με τη διεπιστημονική αξιολόγηση, επηρεάζουν τη διαδικασία της σχολικής προσαρμογής και μάθησης. Στους μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες συγκαταλέγονται ιδίως όσοι παρουσιάζουν νοητική αναπηρία, αισθητηριακές αναπηρίες όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες με χαμηλή όραση), αισθητηριακές αναπηρίες ακοής, κινητικές αναπηρίες, χρόνια μη ιάσιμα νοσήματα, διαταραχές ομιλίας-λόγου, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες όπως δυσλεξία, σύνδρομο ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα, διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (φάσμα αυτισμού), ψυχικές διαταραχές και πολλαπλές αναπηρίες.
- Οι μαθητές με σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες, παραβατική συμπεριφορά λόγω κακοποίησης, γονεϊκής παραμέλησης και εγκατάλειψης ή λόγω ενδοοικογενειακής βίας, ανήκουν στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- Οι μαθητές που έχουν μία ή περισσότερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα ανεπτυγμένα σε βαθμό που υπερβαίνει κατά πολύ τα προσδοκώμενα για την ηλικιακή τους ομάδα.

Η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες παρέχεται δωρεάν από το Κράτος σε δημόσια σχολεία. Συγκεκριμένα: Στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στις συνήθεις σχολικές τάξεις και στα ειδικά οργανωμένα τμήματα ένταξης. Όταν υπάρχουν προβλήματα ιδιαίτερα σοβαρά, η εκπαίδευση γίνεται σε αυτοτελή Σχολεία Ειδικής Αγωγής, σε Σχολεία ή Τμήματα που λειτουργούν είτε ως αυτοτελή είτε ως παραρτήματα άλλων Σχολείων, σε Νοσοκομεία, σε Κέντρα Αποκατάστασης, σε Ιδρύματα Αγωγής Ανηλίκων ή Ιδρύματα Χρονίως Πασχόντων Ατόμων και σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η εκπαίδευση μπορεί να παραχθεί κατ' οίκον.

Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. ΔΜΕΟ/οικ. 6154/στ-ζ/ 1800/Φ.911/2008 – ΦΕΚ 1705/ Β' / 25.8.2008 Υπουργική Απόφαση, που αφορά **μέτρα περιορισμού κυκλοφορίας οχημάτων στο κέντρο της Αθήνας**, αναφέρεται ότι εξαιρούνται από τον περιορισμό της κίνησης των οχημάτων στο κέντρο της Αθήνας (δακτύλιος) οι παρακάτω:

- Αναπηρικά αυτοκίνητα αναπήρων πολέμου, τα οποία φέρουν ειδικές κρατικές πινακίδες κυκλοφορίας, εφ' όσον οδηγούνται από τους ίδιους τους ανάπηρους ή τους μεταφέρουν.
- Επιβατηγά αυτοκίνητα, τα οποία είναι ειδικά διασκευασμένα ή αυτόματα για τη μεταφορά πολιτικών αναπήρων εφ' όσον οδηγούνται από τους ίδιους τους ανάπηρους ή τους μεταφέρουν.
- Αυτοκίνητα που μεταφέρουν ασθενείς που χρειάζονται συχνή θεραπεία (π.χ. νεφροπαθείς, καρκινοπαθείς, άτομα με πολλαπλή σκλήρυνση ή άτομα με αναπηρίες), εφ' όσον μεταφέρουν τα ανωτέρω άτομα, με την προϋπόθεση ότι οι ασθενείς θα έχουν εφοδιαστεί με σχετική βεβαίωση από τις αντίστοιχες Διευθύνσεις ή τμήματα Πρόνοιας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων της Χώρας.

Τέλος, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. Οικ. 44867/1637 (ΦΕΚ Β 1667-18.8.2008) Υπουργική Απόφαση, ορίζονται **μέτρα για τους τελικούς χρήστες που είναι Άτομα με Αναπηρία προκειμένου να εξασφαλιστεί η πρόσβαση και η οικονομική προσιτότητα** των διαθέσιμων στο κοινό δημοσίων τηλεφωνικών δικτύων & χρήσης διαδικτύου.

Εν κατακλείδι, τα Άτομα με Αναπηρία έχουν τα ίδια ακριβώς δικαιώματα με τους άλλους πολίτες στις συναλλαγές τους, έχοντας το δικαίωμα κάθε νόμιμης χρήσης, αναφοράς, πρόσβασης και προσφυγής σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες και αρχές του Κράτους.

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Κάθε άνθρωπος που αντιμετωπίζει πρόβλημα με την υγεία του, ανεξάρτητα από το ασφαλιστικό του ταμείο, έχει δικαίωμα να διεκδικήσει πιστοποίηση για το ποσοστό της αναπηρίας του, που μπορεί να το αξιοποιήσει για φορολογικούς λόγους, στα συκοινωνιακά μέσα μετακίνησης αλλά και για την διεκδίκηση επιδομάτων.

Τα δικαιολογητικά που πρέπει να προσκομίζει ο ενδιαφερόμενος είναι τα εξής:

1. Πρόσφατη ιατρική γνωμάτευση, πρότυπη και σε φωτοτυπία, από Δημόσιο Νοσοκομείο του οικείου Νομού, υπογεγραμμένη από διευθυντή ή επιμελητή Α΄ με αριθμό πρωτοκόλλου και το γνήσιο της υπογραφής του, θεωρημένο από το Νοσοκομείο.
2. Εάν η γνωμάτευση είναι από το ΙΚΑ να έχει την υπογραφή του θεράποντος ιατρού και του ελεγκτή.
3. Φωτοτυπία αστυνομικής ταυτότητας.
4. Φωτοτυπία λογαριασμού ΔΕΗ ή ΟΤΕ ή ΕΥΔΑΠ ή εκκαθαριστικό της εφορίας στο όνομα του ενδιαφερόμενου.

Στη συνέχεια θα οριστεί ημερομηνία και ο ενδιαφερόμενος θα κληθεί να περάσει από την Α/ βάθμια Υγειονομική Επιτροπή, όπου θα εξεταστεί και θα οριστεί το ποσοστό της αναπηρίας. Ο ενδιαφερόμενος, σε περίπτωση αντίρρησης, μπορεί να αιτηθεί την εξέτασή του από την Β/ βάθμια Υγειονομική Επιτροπή.

4. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

4.1 Η ΚΑΡΤΑ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Στο πλαίσιο των παροχών του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης για τα Άτομα με Αναπηρία, περιλαμβάνεται και η κάρτα αναπηρίας που σκοπό έχει την πιστοποίηση της αναπηρίας με ενιαίο τρόπο και διαδικασίες.

Η **κάρτα αναπηρίας** διακρίνεται σε **προσωρινή** και **ισόβια** και χορηγείται σύμφωνα με τις διατάξεις της Κ.Υ.Α. Γ4γ/Φ80/οικ.314 (ΦΕΚ 63, τ. Β΄ / 2-2-99).

Για τη χορήγησή της, ο ενδιαφερόμενος υποβάλλει αίτηση στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Επιτροπή Πιστοποίησης Αναπηρίας προκειμένου να εξεταστεί, επισυνάπτοντας παράλληλα τα σχετικά δικαιολογητικά (αποφάσεις Υγειονομικών Επιτροπών, ιστορικό, εξετάσεις κ.ά.) και κατόπιν καλείται να εξεταστεί από πιστοποιημένους αξιολογητές του Ινστιτούτου Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης

(ICF). Όλη η διαδικασία μπορεί να γίνει και μέσω των κατά τόπους Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ).

Η κάρτα αναπηρίας αποτελεί «κλειδί» για όλες τις συναλλαγές του εξυπηρετούμενου, καταργώντας τη γραφειοκρατία, διασφαλίζοντας τον σεβασμό της προσωπικότητας του ανάπηρου ατόμου σε όλες τις φάσεις αξιολόγησης και διεκδίκησης παροχών και επιδομάτων.

Να σημειώσουμε, ότι το σχέδιο για την κάρτα αναπηρίας βρίσκεται στο τελικό στάδιο επεξεργασίας από το Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

4.2. ΔΕΛΤΙΑ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Στα Άτομα με Αναπηρίες, Ελληνικής Υπηκοότητας, υπηκόους των Κρατών-Μελών της Ε.Ε., υπηκόους των Κρατών που περιλαμβάνονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση που κυρώθηκε με το Ν.Δ. 4017/59 (ΦΕΚ 246/59 τ. Α΄) που κατοικούν μόνιμα και νόμιμα στην Ελλάδα και έχουν **ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67%**, παρέχεται το δικαίωμα της μετακίνησης με **μειωμένο εισιτήριο κατά 50%** στις διαδρομές εσωτερικού των υπεραστικών λεωφορείων των ΚΤΕΛ και στις διαδρομές εσωτερικού δικτύου ΟΣΕ.

Δωρεάν μετακίνηση παρέχεται, εφόσον το ετήσιο συνολικό δηλωθέν ατομικό τους εισόδημα, δεν είναι μεγαλύτερο των 17.000€ ή το ετήσιο δηλωθέν οικογενειακό εισόδημα δεν είναι μεγαλύτερο των 23.000€, ποσό που προσυζητάται με 4.400€ για κάθε επιπλέον άτομο πέραν του δικαιούχου, εφόσον ζουν μαζί και βαρύνει τον φορολογούμενο που παρουσιάζει 67% αναπηρία και πάνω.

Οι ολικά τυφλοί και οι συνοδοί τους (Ν. 958/ ΦΕΚ 191/ τ. Α΄ / 1979) εξαιρούνται των οικονομικών κριτηρίων σύμφωνα με την αρ. 445/98 απόφαση της Επιτροπής Αναστολών του ΣτΕ και λαμβάνουν κουπόνι μετακίνησης ανεξάρτητα από το εισόδημά τους.

Τα δελτία μετακίνησης ισχύουν για ένα έτος και οι δικαιούχοι μπορούν να τα προμηθευτούν από τα Τμήματα Κοινωνικής Πρόνοιας των οικείων Νομαρχιών και από τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ).

4.3 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Σύμφωνα με το άρθρο **27 του Π.Δ. 60/2006** μπορούν να εξεταστούν μόνο προφορικά για την εισαγωγή τους σε σχολές της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης οι μαθητές που:

- Είναι τυφλοί ή έχουν ποσοστό αναπηρίας στην όρασή τους τουλάχιστον 80%

- Έχουν κινητική αναπηρία τουλάχιστον 67% μόνιμη ή προσωρινή που συνδέεται με τα κάτω άκρα.
- Έχουν σπαστικότητα των άνω άκρων.
- Πάσχουν από κάταγμα ή άλλη προσωρινή βλάβη των άνω άκρων που καθιστά αδύνατη τη χρήση τους για γραφή.
- Έχουν ειδικές διαταραχές λόγου (δυσλεξία).

Για γραπτή εξέταση απαιτείται πιστοποίηση από την οικεία Υγειονομική Επιτροπή. Σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ' αριθμ. Φ.151/17104/Β6/17-2-2006 (ΦΕΚ 259-Β/2006) Υπουργικής Απόφασης τα άτομα με αναπηρία και αυτά που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα υγείας και είναι απόφοιτοι Λυκείου ή ΤΕΕ εγγράφονται στη σχολή ή στο τμήμα της επιλογής τους σε ποσοστό 3% επί του συνολικού αριθμού εισακτέων καθ' υπέρβαση, εκτός από τις σχολές ή τα τμήματα εκείνα για τα οποία, με αιτιολογημένη απόφαση της ίδιας της σχολής ή του τμήματος που έχει εγκριθεί από τη Σύγκλητο του Ιδρύματος, η συγκεκριμένη πάθηση, λόγω της φύσης της επιστήμης, καθιστά δυσχερή γι' αυτούς την παρακολούθηση.

Επίσης κάθε χρόνο το **ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΑΝΟΙΧΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ** παραχωρεί θέσεις φοίτησης σε άτομα με αναπηρία, σε διάφορες θεματικές ενότητες. Για πληροφορίες σχετικά με τις ετήσιες προθεσμίες και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, μπορείτε να ανατρέξετε στην ιστοσελίδα του Ε.Α.Π.

4.4. ΦΟΡΟΑΠΑΛΛΑΓΕΣ

Προβλέπονται φοροαπαλλαγές για τα παρακάτω εισοδήματα:

- Το εξωϊδρυματικό επίδομα καθώς και το ποσό με το οποίο προσαυξάνεται η σύνταξη που καταβάλλεται σε τυφλούς και γενικά σε πρόσωπα που ευρίσκονται διαρκώς σε κατάσταση που απαιτεί συνεχή επίβλεψη, περιποίηση και συμπαράσταση άλλων προσώπων (απόλυτος αναπηρία), τα οποία καταβάλλονται στους δικαιούχους από το Δημόσιο ή άλλους ασφαλιστικούς φορείς.
- Οι μισθοί και οι συντάξεις που χορηγούνται σε πρόσωπα που είναι ολικώς τυφλοί και σε πρόσωπα που παρουσιάζουν βαριές κινητικές αναπηρίες, που υπαίρβαινουν σε ποσοστό το 80%
- Έκπτωση από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου δαπάνης ποσού 2.400€ χωρίς δικαιολογητικά.
- Έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης (για εισόδημα έως 6.000€).
- Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη που προκύπτει από συντήρηση και κυκλοφορία Ι.Χ. αυτοκινήτου και που υπολογίζεται με βάση τους φορολογήσιμους ήπυους, μειώνεται κατά 40% όταν πρόκειται για αυτοκίνητα ειδικά διαμορφωμένα για αναπή-

ρους (δεν ισχύει για Ι.Χ. που έχει απαλλοτριωθεί από τα τέλη κυκλοφορίας).

- Απαλλοτρίωση από το φόρο κατά την αγορά πρώτης κατοικίας, για άγαμο το ποσό είναι 75.000€, για έγγαμο διαζευγμένο ή χήρο ή άγαμο γονέα που έχουν την επιμέλεια των τέκνων τους μέχρι 115.000€.
- Το άτομο με αναπηρία με ποσοστό 67% τουλάχιστον, όταν αποκτά περιουσία από κληρονομιά, δωρεά ή γονική παροχή, οφείλει φόρο μειωμένο κατά 60% μέχρι ποσού 138.000€ αξία της περιουσίας αυτής.

4.5. ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΤΡΑΤΕΥΣΗ

Απαλλάσσονται από την υποχρέωση στράτευσης και εφόσον υπηρετούν, απολύονται οι στρατεύσιμοι και οι οπλίτες που κρίνονται από τις αρμόδιες υγειονομικές επιτροπές ή συμβούλια των Ενόπλων δυνάμεων, ακατάλληλοι για στράτευση για λόγους υγείας.

Η διαδικασία είναι η εξής:

Ο ιατρός του Φρουραρχείου εξετάζει τον ενδιαφερόμενο που παρουσιάζεται ενώπιον του ή εφόσον αδυνατεί να προσέλθει στο Φρουραρχείο για εξέταση, μεταβαίνει στον τόπο διαμονής του για επιτόπια εξέταση και συντάσσει αιτιολογημένη γνωμάτευση.

Το ίδιο συμβαίνει με τον ιατρό του Τοπικού Συμβουλίου και της Ειδικής Στρατολογικής Επιτροπής όταν ο ασθενής αδυνατεί να μεταβεί για εξέταση. Η εξέταση γίνεται κατά την ημερομηνία κατάταξης και πέντε ημέρες πριν από αυτήν. Για όποιον πάσχει από ανίατη σωματική βλάβη ή πάθηση και είναι καταφανώς ακατάλληλος για στράτευση (1/5) η εξέταση μπορεί να γίνει και μετά την παραπάνω προθεσμία. Το αρμόδιο υγειονομικό όργανο ή συμβούλιο εκδίδει γνωμάτευση για την πάθηση, την οποία καταθέτει ο ενδιαφερόμενος στο Στρατολογικό Γραφείο. Η απαλλοτρίωση από τη στράτευση είναι απεριόριστη διάρκειας.

4.6. Η ΚΑΡΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Το Υπουργείο Πολιτισμού σχεδίασε και θέτει σε εφαρμογή το πρόγραμμα «Πολιτισμός για όλους – Κάρτα Πολιτισμού» με σκοπό να διευκολύνει την πρόσβαση των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων στο πολιτιστικό γίγνεσθαι της χώρας. Στις παροχές των κατόχων της κάρτας είναι η διευκόλυνση της πρόσβασης σε κινηματογραφικές αίθουσες, στο θέατρο και σε συναυλίες κυρίως κρατικών φορέων. Επίσης επιτυγχάνεται έκπτωση στην αγορά βιβλίων σε συνεργασία με την ομοσπονδία και τους συλλόγους εκδοτών και βιβλιοπωλών.

Οι δικαιούχοι της «Κάρτας Πολιτισμού» μπορούν να καταθέτουν τα δικαιολογητικά

στα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ) σε όλη τη χώρα ή απευθείας στον Οργανισμό Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού Α.Ε.¹

Τα απαιτούμενα δικαιολογητικά είναι:

1. Βεβαίωση αναπηρίας (ιατρική γνωμάτευση με το ποσοστό της αναπηρίας ή κάρτα του Υπουργείου Υγείας).
2. Φωτοαντίγραφο αστυνομικής ταυτότητας.
3. Φωτογραφία πρόσφατη του αιτούντα.

4.7. ΔΕΛΤΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (ΕΟΤ)

Το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης μέσω του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (ΕΟΤ), οργανώνει κάθε χρόνο το πρόγραμμα «Τουρισμός για όλους», που αφορά 8/ημερα πακέτα διακοπών.

Τα Άτομα με Αναπηρία 67% και άνω δικαιούνται δελτίο για τους εαυτούς τους και τα προστατευόμενα μέλη τους, **ανεξαρτήτως εισοδήματος**, κάθε χρόνο. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να ανήκουν σε μια από τις παρακάτω κατηγορίες επαγγελματιών: υπάλληλοι και συνταξιούχοι Δημοσίου και ΝΠΔΔ, μισθωτοί και συνταξιούχοι του ιδιωτικού τομέα καθώς και μισθωτοί και συνταξιούχοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου και ΝΠΔΔ (εφόσον δεν τους παρακρατούνται εισφορές υπέρ της Εργατικής Εστίας), ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι Ταμείων που ασφαλίζουν ελεύθερους επαγγελματίες (ΤΕΒΕ, ΤΣΑ κτλ), άτομα που αυτοασφαλίζονται στο ΙΚΑ, απασχολούμενοι σε προγράμματα stage του ΟΑΕΔ.

Τα δικαιολογητικά που προσκομίζουν είναι:

1. Φωτοαντίγραφο Απόφασης Πρωτοβάθμιας Υγειονομικής Επιτροπής που προκύπτει το ποσοστό της αναπηρίας τους
2. Φωτοαντίγραφο αστυνομικής ταυτότητας
3. Φωτοαντίγραφο βιβλιαρίου ασθενείας

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να λαμβάνουν πληροφορίες από τα κατά τόπους ΚΕΠ και στο τηλέφωνο 1564.

4.8. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ (ΟΕΕ)

Το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας μέσω του Οργανισμού Εργατικής Εστίας, οργανώνει πακέτα οκταήμερων διακοπών με μικρή οικονομική επιβάρυνση για τους δικαιούχους.

Τα Άτομα με Αναπηρία δικαιούνται δελτία Κοινωνικού Τουρισμού και για το συ-

---

¹ Αχιλλέως 9, Άνω Πόλη, 546 34 Θεσσαλονίκη

νοδό τους, εφόσον υπάρχει αναγκαιότητα συνοδείας και αποδεικνύεται από σχετικά παραστατικά.

Τα δικαιολογητικά που προσκομίζουν οι ανασφάλιστοι δικαιούχοι είναι:

1. Γνωμάτευση που να αποδεικνύεται το ποσοστό αναπηρίας και την ακριβή νόσο
2. Αστυνομική ταυτότητα
3. Εκκαθαριστικό σημείωμα της εφορίας

Οι **ασφαλισμένοι στον Οργανισμό** εκτός από τα παραπάνω δικαιολογητικά, θα προσκομίζουν επιπλέον και το βιβλιόριο ασθενείας τους, ατομικό και οικογενειακό θεωρημένο.

5. ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης σε συνεργασία με την Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων Γονέων & Κηδεμόνων Ατόμων με Αναπηρία (ΠΟΣΓΚΑμεΑ), οργανώνουν προγράμματα κατασκήνωσης και δικαιούχοι είναι παιδιά και ενήλικες με αναπηρία ηλικίας 10-45, μέλη συλλόγων ΠΟΣΓΚΑμεΑ ή άλλων φορέων ΑμεΑ².

Η συμμετοχή είναι δωρεάν και πρέπει να κατατεθούν τα εξής δικαιολογητικά:

1. Ειδική αίτηση κατασκήνωτή ΑμεΑ
2. Βεβαίωση θεράποντος ιατρού ότι το άτομο είναι ικανό να συμμετάσχει στο πρόγραμμα
3. Υπεύθυνη δήλωση γονέων και κηδεμόνων

6. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

6.1. ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ – ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Τα **βασικά επιδόματα** που μπορούν να διεκδικήσουν οι δικαιούχοι από τη Νομαρχία στην οποία ανήκουν είναι τα παρακάτω:

- Διατροφικό επίδομα νεφροπαθών
- Διατροφικό επίδομα μεταμοσχευμένων νεφροπαθών
- Επίδομα ενίσχυσης κωφών ατόμων
- Επίδομα παραπηληγίας –τετραπηληγίας ασφαλισμένων του Δημοσίου / ΝΠΔΔ / ΟΤΑ
- Επίδομα ατόμων προσβληθέντων από τη νόσο του Χάνσεν

---

² Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να λάβουν πληροφορίες από την ηλεκτρονική διεύθυνση του Υπουργείου Υγείας και την ΠΟΣΓΚΑμεΑ.

- Επίδομα βαριάς νοητικής καθυστέρησης (Δείκτης Νοημοσύνης κάτω από 30)
- Επίδομα τυφλότητας
- Επίδομα βαριάς αναπηρίας (για όσους δεν μπορούν να ενταχθούν στα άλλα προγράμματα και έχουν ποσοστό αναπηρίας 67%)
- Επίδομα καυσίμων (για όσους είναι κινητικά ανάπηροι και διαθέτουν αναπηρικό αυτοκίνητο)
- Επίδομα Μεσογειακής Αναιμίας – Αιμολυτικής Αναιμίας – Αιμορροφιλίας - AIDS
- Επίδομα παραπληγίας – τετραπληγίας ανασφαλιστών
- Επίδομα εγκεφαλικής παράλυσης
- Έκτακτη οικονομική ενίσχυση (ισχύει για όλους τους πολίτες που αντιμετωπίζουν έκτακτες σοβαρές ανάγκες)
- Χορήγηση στεγαστικής συνδρομής (ισχύει για όλους τους πολίτες που αντιμετωπίζουν ανάλογες δυσκολίες)

6.1.1 ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΕΠΙΔΟΜΑΤΟΣ

Για τη χορήγηση κάποιου επιδόματος από τα προαναφερθέντα, απαιτείται από τον δικαιούχο, η κατάθεση ορισμένων δικαιολογητικών.

Παρακάτω αναφέρονται τα δικαιολογητικά που ισχύουν στη συντριπτική πλειοψηφία των επιδομάτων:

1. Αίτηση που καταθέτει ο ενδιαφερόμενος στην Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας της Νομαρχίας.
2. Τη Γνωμάτευση της Α/ βαθμίας Υγειονομικής Επιτροπής για το ποσοστό της αναπηρίας του (η διαδικασία αναφέρεται πιο πάνω).
3. Πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης (μπορεί να αναζητηθεί αυτεπάγγελτα).
4. Φωτοτυπία αστυνομικής ταυτότητας.
5. Εκκαθαριστικό Σημείωμα ή υπεύθυνη δήλωση θεωρημένη από την εφορία σε περίπτωση μη υποβολής φορολογικής δήλωσης.
6. Αποδεικτικό μονίμου κατοικίας (ΔΕΗ - ΟΤΕ - ΕΥΔΑΠ).
7. Φωτοτυπία θεωρημένου βιβλιαρίου ασθενείας.
8. Βεβαίωση από ασφαλιστικούς φορείς (ΙΚΑ - ΤΕΒΕ - ΟΓΑ - ΤΑΕ - ΝΑΤ) ότι δεν είναι ασφαλισμένος και στην περίπτωση που είναι, εάν πληροί τις προϋποθέσεις για λήψη σύνταξης αναπηρίας ή γήρατος και για ποιο λόγο.
9. Υπεύθυνη δήλωση ότι θα ενημερωθεί αμέσως η Υπηρεσία για οποιαδήποτε μεταβολή (εισαγωγή σε Νοσοκομείο ή Ίδρυμα, αλλαγή διεύθυνσης κατοικίας, εύρεση εργασίας, επιδότηση από άλλο ταμείο, συνταξιοδότηση από οποιονδήποτε φορέα λόγω γήρατος – χηρείας – θάνατος γονέα κ.ά.

Ανάλογα με το είδος του επιδόματος όμως, μπορεί να ζητηθούν από τις αρμόδιες υπηρεσίες, κατά περίπτωση, επιπλέον δικαιολογητικά.

7. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Όπως ήδη αναφέρθηκε, ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα Άτομα με Αναπηρία είναι η πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας. Το Υπουργείο Απασχόλησης, με κύριο εκφραστή τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), διαθέτει καταρτισμένους συμβούλους απασχόλησης με σκοπό την ενημέρωση των εγγεγραμμένων στο μητρώο ανέργων, για τις νέες θέσεις εργασίας τόσο στο Δημόσιο όσο και στον Ιδιωτικό τομέα.

7.1. Πρόσληψη στο Δημόσιο Ατόμων με Αναπηρία

Το άρθρο 3 του Ν. 2643/1998 (ΦΕΚ 220 Α΄) όπως συμπληρώθηκε με την παρ. 2 του άρθρ.11 του Ν. 3051/2002 (ΦΕΚ 220 Α΄) αναφέρει τα παρακάτω:

Οι δημόσιες υπηρεσίες, τα Ν.Π.Δ.Δ. και οι Ο.Τ.Α. κάθε βαθμίδας, υποχρεούνται να διορίζουν ή να προσλαμβάνουν στο 1/5 των κενών θέσεων κλητήρων, νυκτοφυλάκων, καθαριστών – καθαριστριών, θυρωρών, κηπουρών, και τραπεζοκόμων, προστατευόμενων των κατηγοριών ΑμεΑ, Έμμεση ΑμεΑ, θύματα Πολέμου, Αναπήρους Πολέμου, Αναπήρους Πολεμικής ή Ειρηνικής περιόδου και τέκνα αναπήρων Αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης του Ν. 1285/ 1982 (ΦΕΚ 115/Α΄) και πολυτέκνους, εφόσον κατοικούν στην περιφέρεια του Πρωτοδικείου όπου διορίζονται ή προσλαμβάνονται και είναι ικανοί να εκτελέσουν την εργασία που τους ανατίθεται.

Βασικά δικαιολογητικά που ισχύουν για τις προστατευόμενες κατηγορίες προσώπων (Ν. 2643/ 1998)

1. Επικυρωμένο φωτοαντίγραφο αστυνομικής ταυτότητας.
2. Τίτλος σπουδών και λοιπά τυπικά προσόντα.
3. Αναγνωρισμένο πτυχίο ξένης γλώσσας.
4. Πρόσφατο πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης.
5. Ληξιαρχική πράξη θανάτου του γονέα ή των γονέων του προστατευόμενου εφόσον είναι έως 25 ετών και άγαμος.
6. Επικυρωμένο εκκαθαριστικό σημείωμα της εφορίας.
7. Κάρτα ανεργίας σε ισχύ του ίδιου ή του συζύγου.
8. Πιστοποιητικό στρατολογίας ή απολυτήριο στρατού.
9. Βεβαίωση για το ύψος της σύνταξης εάν λαμβάνει ο προστατευόμενος από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους ή τον αρμόδιο ασφαλιστικό φορέα κατά περίπτωση ή υπεύθυνη δήλωση, με βεβαιωμένο το γνήσιο της υπογραφής, ότι δεν λαμβάνει σύνταξη.

10. Για τα ΑμεΑ, απόφαση Πρωτοβάθμιας Υγειονομικής Επιτροπής Αναπηρίας του ΙΚΑ όπου βεβαιώνεται η πάθηση και το ποσοστό αναπηρίας του προσώπου από το οποίο ο προστατευόμενος αντλεί δεύτερη ή τρίτη κατηγορία προστασίας.

Σε αυτό το σημείο να σημειώσουμε, ότι βάσει του Ν. 2190/1994, καθορίζονται ο τρόπος εξέτασης, η ενδεχόμενη συγκρότηση ειδικής επιτροπής και ο τρόπος εξέτασης για τα πρόσωπα αυτά, των οποίων οι φυσικές δεξιότητες εμποδίζουν τη συμμετοχή τους σε γραπτό διαγωνισμό.

Τέλος, προβλέπονται διευκολύνσεις στα Άτομα με Αναπηρία, στην προσβασιμότητα του χώρου, στο ωράριο εργασίας τους, στις ειδικές άδειες (επιπλέον ημέρες) για λόγους υγείας και στις αναρρωτικές άδειες (πέραν του ενός μηνός).

7.2. Πρόσληψη ΑμεΑ σε φορείς του Ιδιωτικού Δικαίου

Οι επιχειρήσεις που απασχολούν προσωπικό άνω των 50 ατόμων υποχρεούνται (κατόπιν σχετικής Υπουργικής Απόφασης και προκήρυξης) να προσλαμβάνουν προστατευόμενα πρόσωπα του άρθρ. 1 του Ν. 2643/ 1998 σε ποσοστό 8% επί του συνόλου του προσωπικού, το οποίο κατανέμεται ως εξής: 2% για άτομα με αναπηρία 3%, οι πολύτεκνοι 3%, οι τρίτεκνοι 3%, οι έμμεσα ΑμεΑ 1%, από την κατηγορία της Εθνικής Αντίστασης 1% και οι ανάπηροι πολέμου 1%.

7.3. Άδεια λειτουργίας περιπτέρου

Βάσει σχετικών διατάξεων (ΦΕΚ Α' 245) οι ανάπηροι- συμπεριλαμβανομένων αυτών της ειρηνικής περιόδου και του αμάχου πληθυσμού- και τα θύματα πολέμου, δικαιούνται άδεια για εκμετάλλευση περιπτέρου, η οποία μεταβιβάζεται. Προτείνεται το δικαίωμα αυτό να επεκταθεί και σε άλλες κατηγορίες ατόμων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (πολύτεκνοι, αγωνιστές κ.ά.)³.

7.4. Επιδοτούμενα προγράμματα του ΟΑΕΔ

Ο ΟΑΕΔ εφαρμόζει ετησίως προγράμματα επιδότησης νέων θέσεων εργασίας και επιχορήγησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών, οι όροι & οι συμβάσεις των οποίων διαφοροποιούνται. Για έγκυρη πληροφόρηση οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ανατρέξουν στη σχετική ιστοσελίδα.

Προκειμένου για τα Άτομα με Αναπηρία, που έχουν προσληφθεί μέσω ΟΑΕΔ, επι-

---

³ Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθυνθείτε στον Πανελλήνιο Σύλλογο Αδειούχων Περιπτέρων, Σανταρόζα 3 Αθήνα και στο τηλέφωνο: 210 3213646.

χορηγείται η εργονομική διευθέτηση του χώρου εργασίας, ώστε να προσαρμόζονται και να διευκολύνονται στην εργασία τους. Επιδoteείται ποσό έως το 90% της δαπάνης των σχετικών εργασιών (ράμπα, τουαλέτα κ.α.) μέχρι το ποσό των 2.500€ για κάθε προσαρμογή. Όλες τις πληροφορίες μπορούν οι δικαιούχοι να λάβουν από το γραφείο εργασίας ειδικών κοινωνικών ομάδων του ΟΑΕΔ & από τους κατά τόπους ΟΑΕΔ.

7.5. Συνεργασία ΟΑΕΔ με Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ)

Τα ΚΕΚ συχνά υλοποιούν προγράμματα κατάρτισης που απευθύνονται σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και συγκεκριμένα σε Άτομα με Αναπηρία. Ο ΟΑΕΔ αποστέλλει ενημερωτικούς καταλόγους με τα Άτομα με Αναπηρία που είναι εγγεγραμμένα για να ξεκινήσει μια διαδικασία επιλογής, ώστε η κατάρτισή τους να συνάδει με τις δεξιότητες τους.

8. ΙΔΡΥΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (Ι.Κ.Α.)

8.1. Χορήγηση γνωματεύσεων για ποσοστό αναπηρίας 50% και άνω Ι.Κ.Α.

Το ΙΚΑ βάσει του Ν. 2643/1998 άρθρα 1,4,7 (ΦΕΚ 220/Α΄) χορηγεί γνωματεύσεις για ποσοστό αναπηρίας 50% και άνω από τις Α΄/Θμίες Υγειονομικές Επιτροπές Αναπηρίας ΙΚΑ σε άτομα με αναπηρία που ενδιαφέρονται να διοριστούν σε θέσεις εργασίας φορέων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου. Επίσης καλύπτονται και άτομα που έχουν τέκνα ή αδελφούς ή σύζυγο με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω, το οποίο επίσης γνωματεύεται από τις παραπάνω επιτροπές. Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να είναι 21 έως 45 ετών ενώ για τα μέλη της οικογένειας δεν υπάρχει όριο ηλικίας⁴.

8.2. ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Προϋποθέσεις

- Οι ασφαλισμένοι θα πρέπει να κριθούν από τις Υγειονομικές Επιτροπές του Ιδρύματος ανάπηροι, με συντάξιμο ποσοστό αναπηρίας 50% και άνω.
- Οι ασφαλισμένοι δεν πρέπει να λαμβάνουν σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας από το Δημόσιο ή ΝΠΔΔ ή από άλλον ασφαλιστικό Οργανισμό κύριας ασφάλισης (πλην ΟΓΑ).

---

⁴ Για πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθύνονται στη Γενική Διεύθυνση Υπηρεσιών Υγείας Ι.Κ.Α. , Αγίου Κωνσταντίνου 16, τηλ: 210 5236611- 210 5248079 και στην ιστοσελίδα του ΙΚΑ.

- Να έχουν πραγματοποιήσει ασφάλιση στο ΙΚΑ για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα (ημέρες εργασίας), που είναι διαφορετικά για αναπηρία από κοινή νόσο, από εργατικό ατύχημα, από ατύχημα εκτός εργασίας ή από επαγγελματική νόσο.

Απαιτούμενα δικαιολογητικά για τη χορήγηση σύνταξης γήρατος ή αναπηρίας

- 1.** Έντυπη αίτηση του ασφαλισμένου (χορηγείται από το ΙΚΑ)
- 2.** Φωτοαντίγραφο αστυνομικής ταυτότητας.
- 3.** Φωτοαντίγραφο εκκαθαριστικού σημειώματος της Εφορίας.
- 4.** Όλα τα ασφαλιστικά βιβλιάρια του ΙΚΑ.
- 5.** Δηλώσεις του εργοδότη σχετικά με την απασχόληση του ασφαλισμένου (σχετικά έντυπα χορηγούνται από το ΙΚΑ).
- 6.** Αντίγραφο ή απόσπασμα δηξιαρχικής πράξης γάμου ή πιστοποιητικό γάμου από Μητρόπολη, εφόσον η σύζυγος δεν εργάζεται ή δεν συνταξιοδοτείται.
- 7.** Απόσπασμα ή δηξιαρχική πράξη γέννησης ή φωτοαντίγραφο αστυνομικής ταυτότητας για τα παιδιά που είναι μέχρι 18 ετών. Για τα παιδιά που είναι μέχρι 24 ετών απαιτείται επιπλέον πιστοποιητικό σπουδών, εφόσον σπουδάζουν σε ανώτερο ή ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα (στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό).
- 8.** Εάν ο/η σύζυγος συνταξιοδοτείται από το ΙΚΑ και παίρνει προσαύξηση για παιδιά, απαιτείται η προσκόμιση της απόφασης συνταξιοδότησης ή πρόσφατο ενημερωτικό σημείωμα πληρωμής συντάξεων.
- 9.** Εάν κατά την τελευταία 10ετία ο ασφαλισμένος έχει επιδοτηθεί λόγω ανεργίας από τον ΟΑΕΔ, απαιτείται η προσκόμιση σχετικής απόφασης από τον ΟΑΕΔ.
- 10.** Εάν ο ασφαλισμένος συνταξιοδοτείται από άλλο ταμείο, απαιτείται η προσκόμιση της απόφασης συνταξιοδότησης ή αποκόμματος επιταγής σύνταξης.
- 11.** Εάν ο ασφαλισμένος έχει απασχοληθεί ως οδηγός ή ως εκπαιδευτής οδηγών αυτοκινήτων, απαιτείται η κατάθεση του επαγγελματικού διπλώματος οδήγησης.
- 12.** Εάν ο ασφαλισμένος επιθυμεί να αναγνωρίσει το χρόνο στρατιωτικής θητείας, απαιτείται η προσκόμιση πιστοποιητικού τύπου Α. Στην περίπτωση που ο χρόνος στρατιωτικής θητείας έχει ήδη αναγνωρισθεί, απαιτείται η προσκόμιση της σχετικής απόφασης αναγνώρισης.
- 13.** Εάν η αίτηση συνταξιοδότησης υποβληθεί από εκπρόσωπο του ασφαλισμένου, απαιτείται η προσκόμιση επικυρωμένης φωτοτυπίας εξουσιοδότησης ή πληρεξουσίου.

8.3. Δεύτερη σύνταξη αναπηρίας

8.3.1 Πλήρης

- Οι ασφαλισμένοι του ΙΚΑ που ήδη λαμβάνουν σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας από το Δημόσιο ή άλλο φορέα κύριας ασφάλισης, δικαιούνται δεύτερη πλήρη σύνταξη λόγω αναπηρίας, εφόσον έχουν συμπληρώσει 3.000 ημέρες εργασίας τουλάχιστον, από τις οποίες 600 την τελευταία 5ετία πριν από την ημερομηνία επέλευσης της αναπηρίας.
- Θα πρέπει να κριθούν από τις Υγειονομικές Επιτροπές του ΙΚΑ ανάπηροι με συντάξιμο ποσοστό αναπηρίας.

8.3.2. Μειωμένη

- Οι ασφαλισμένοι του ΙΚΑ θα πρέπει να έχουν πραγματοποιήσει τουλάχιστον 4.500 Η.Ε. οποτεδήποτε ή 1.500 Η.Ε, από τις οποίες τουλάχιστον 600 την τελευταία 5ετία πριν από την ημερομηνία επέλευσης της αναπηρίας. Το χορηγούμενο ποσό θα είναι μειωμένο κατά 50% της πλήρους σύνταξης.

8.4. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΑμΕΑ

Το ΙΚΑ προβλέπει μια σειρά βοηθημάτων για τους ασφαλισμένους του, τα πιο βασικά είναι τα παρακάτω:

- Επίδομα ασθενείας
- Επίδομα ατυχήματος
- Επίδομα απόλυτης αναπηρίας
- Δαπάνη για έκτακτη νοσοκομειακή περίθαλψη
- Δαπάνη για πράξεις θεραπείας (φυσιοθεραπείες)
- Επίδομα Παραπηληγίας – Τετραπηληγίας
- Εφάπαξ βοήθημα για έξοδα κηδείας του ασφαλισμένου
- Δαπάνη για αποκλειστική νοσοκόμα
- Βοήθημα τοκετού –επίδομα μητρότητας (κυοφορίας- λοχείας)
- Δαπάνη για λουτροθεραπεία
- Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (Ε.Κ.Α.Σ.)

Δικαιολογητικά για τη χορήγηση επιδόματος

Για την χορήγηση κάποιου επιδόματος από τα προαναφερθέντα, απαιτείται από τον δικαιούχο, η κατάθεση ορισμένων δικαιολογητικών.

Παρακάτω αναφέρονται τα δικαιολογητικά που ισχύουν στη συντριπτική πλειοψηφία των επιδομάτων. Ανάλογα με το είδος του επιδόματος όμως, μπορεί να ζητη-

θούν από τις αρμόδιες υπηρεσίες, κατά περίπτωση, επιπλέον δικαιολογητικά.

1. Έντυπη αίτηση (χορηγείται από το ΙΚΑ)
2. Φωτοαντίγραφο αστυνομικής ταυτότητας.
3. Αντίγραφο Πρωτοβάθμιας Υγειονομικής Επιτροπής για το ποσοστό της αναπηρίας.
4. Ασφαλιστικό βιβλιάριο, εάν ο αιτών είναι ασφαλισμένος και απόφαση συνταξιοδότησης εάν είναι συνταξιούχος.
5. Ιατρική βεβαίωση από δημόσιο Νοσοκομείο ή ιατρό του ΙΚΑ, η οποία θα αναφέρει την πάθηση του δικαιούχου ή του συνταξιούχου.
6. Γνωμάτευση ανικανότητας από τον θεράποντα ιατρό (για το επίδομα ασθενείας).
7. Απόσπασμα πληξιαρχικής πράξης θανάτου και διπλότυπη απόδειξη παροχής υπηρεσιών του εργοστάβου κηδειών (προκειμένου για έξοδα κηδείας).
8. Εκκαθαριστικό σημείωμα της εφορίας (προκειμένου για το ΕΚΑΣ).
9. Παραπεμπτικό θεραπευτή ιατρού ειδικότητας και απόδειξη φυσιοθεραπευτή (προκειμένου για πράξεις θεραπείας).
10. Εξιτήριο από το Νοσοκομείο και απόδειξη της αποκλειστικής αδελφής θεωρημένη από την προϊσταμένη του Νοσοκομείου ή της κλινικής (προκειμένου για δαπάνες αποκλειστικής νοσοκόμας).

9. ΑΜΕΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Η ραγδαία εξέλιξη των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), έχουν σαν επακόλουθο την ευρεία τους διάχυση και ενσωμάτωση σε όλες σχεδόν τις διαστάσεις της καθημερινής ζωής, χτίζοντας μία παγκόσμια Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει σαν στόχο αυτή η νέα κοινωνία να είναι μια κοινωνία με ποιότητα ζωής για όλους. Στη σύνοδο κορυφής της Λισσαβόνας τον Μάρτιο του 2000, οι Ευρωπαίοι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων έθεσαν στόχο να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση η ανταγωνιστικότερη οικονομία στον κόσμο η οποία να βασίζεται στην γνώση, έως το 2010.

Τον Νοέμβριο του 1999 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε την πρωτοβουλία της ηλεκτρονικής Ευρώπης (eEurope). Σκοπός του προγράμματος eEurope είναι να καταστούν προστά σε όλους τους Ευρωπαίους πολίτες τα οφέλη από την Κοινωνία των Πληροφορίας. Στο πλαίσιο αυτό και αναφορικά με το θέμα της υγείας των Ατόμων με Αναπηρία, η υγειονομική περίθαλψη τίθεται σε απευθείας σύνδεση με την πρωτοβουλία της ηλεκτρονικής υγείας. Με τον όρο «**ηλεκτρονική υγεία**» εννοείται η

ανάγκη χρήσης της ηλεκτρονικής κάρτας υγείας, η οποία αντικαθιστά τα έντυπα σε χαρτί, τα δίκτυα πληροφοριών υγείας μεταξύ νοσοκομείων, εργαστηρίων και κατοικιών κατά περίπτωση με ευρυζωνική συνδετικότητα, καθώς επίσης δίκτυα πληροφοριών και δικτυακές υπηρεσίες υγείας, όπως πληροφορίες για υγιεινή διαβίωση και πρόληψη ασθενειών, ηλεκτρονικοί ιατρικοί φάκελοι, τηλεπίσχεψη, τηλεξέταση και τηλεδιάγνωση: «Η eHealth αναφέρεται στη χρήση μοντέρνων τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνίας (ΤΠΕ) ώστε να ικανοποιήσει τις ανάγκες των πολιτών, ασθενών, επαγγελματιών υγείας καθώς και των δημιουργών πολιτικής στο χώρο της υγείας» (European Commission and the Greek Presidency, 2003).

Οι πρόσφατες δράσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Ηλεκτρονική Ένταξη» (eInclusion) και «Ηλεκτρονική Προσβασιμότητα» (eAccessibility) για όλους τους πολίτες, χωρίς αποκλεισμούς (European Commission, 2005a-2005b) αφορά άμεσα την ένταξη των Ατόμων με Αναπηρία και στην εργασία. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται δραστηριότητες σχετικά με τις απαιτήσεις προσβασιμότητας στις τεχνολογικές εφαρμογές και τον Παγκόσμιο Ιστό, ώστε αυτά να είναι προσβάσιμα για τα ΆμεΑ (κατασκευή ειδικού λογισμικού και χρήση ειδικού εξοπλισμού πρόσβασης στο Διαδίκτυο για χρήστες με κινητικές δυσκολίες, τύφλωση, κλπ.). Οι τεχνολογίες Διαδικτύου που μπορούν να χρησιμοποιηθούν είναι η ανταλλαγή ηλεκτρονικών μηνυμάτων (emails), οι ομάδες συζητήσεων (newsgroups) και οι χώροι συζητήσεων (chatrooms). Τα ΆμεΑ μπορούν να εργάζονται από τον χώρο του σπιτιού τους ή να επικοινωνούν με γιατρούς και να ζητούν συμβουλές ή βοήθεια από ιατρικές ιστοσελίδες χωρίς την ανάγκη μετακίνησης και της ταλαιπωρίας που αυτή συνεπάγεται.

Βέβαια οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) θα πρέπει να χρησιμοποιούνται με τέτοιο τρόπο ώστε να ενσωματώνουν τα ΆμεΑ στο σύνολο και όχι να τα απομακρύνουν από αυτό με την ευκολία της μη μετακίνησης την οποία παρέχουν. Επίσης θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην ηλεκτρονική επικοινωνία ασθενή-γιατρού λείπει η προσωπική επαφή και έτσι, κατά τη τηλεσυμβούλευση να λαμβάνεται υπόψη αυτή η έλλειψη προσωπικής επαφής.

Η Κοινωνία της Πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς αποτέλεσε θεματολογία της Λισσαβόνας, της πρωτοβουλίας i 2010 αλλά και της υπουργικής δήλωσης της Ρίγας. Παρόλες τις δυσκολίες που συναντώνται στην ηλεκτρονική ένταξη των Άμεα, η προσπάθεια είναι συνεχής, ενώ παράλληλα θα πρέπει να αυξηθεί το επίπεδο πολιτικής δέσμευσης με τη δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων νομοθετικής στήριξης (European Commission, 2007). Με την ολοκλήρωση του Οδηγού στο κεφάλαιο **χρήσιμοι δικτυακοί τόποι**, παραθέτονται επιτυχημένα παραδείγματα ηλεκτρονικής προσβασιμότητας ΆμεΑ.

παράρτημα I

Α. ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων Γονέων & Κηδεμόνων Ατόμων με Αναπηρία (ΠΟΣΓΚΑμεΑ)

Διεύθυνση: Ελευθερίου Βενιζέλου 236, Ηλιούπολη
Τηλέφωνο: 210 5236501, 210 5230423, Fax: 210 5203951
e-mail: posgamea@otenet.gr

Εθνική Ομοσπονδία Κινητικά Αναπήρων

Διεύθυνση: Μυλλήερου 1 Αθήνα
Τηλέφωνο: 210 5224974, Fax: 210 5224974

Εθνική Ομοσπονδία Τυφλών

Διεύθυνση: Βερανζέρου 31, Αθήνα
Τηλέφωνο: 210 522833, 210 5228365, Fax: 210 5222112
e-mail: pab@otenet.gr

Ομοσπονδία Κωφών Ελλήδως

Διεύθυνση: Μυλλήερου 1, Αθήνα
Τηλέφωνο: 210 5233950, Fax: 210 5233968
e-mail: hfd@otenet.gr

Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων Συλλόγων Ατόμων με Σακχαρώδη Διαβήτη

Διεύθυνση: Μυλλήερου 1, Αθήνα
Τηλέφωνο: 210 5201474, Fax: 210 5201474

Πανελλήνιος Σύλλογος Χανσενικών

Διεύθυνση: Δωδεκανήσου 1, Αγ. Βαρβάρα
Τηλέφωνο: 210 5613472, Fax: 210 5447553

Σύλλογος Προστασίας Ελλήνων Αιμορροφιλικών

Διεύθυνση: Στουρνάρη 51, Αθήνα
Τηλέφωνο: 210 5232667, Fax: 210 5232667

Β. ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ & ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΠΟΥ ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων (Ε.Ι.Α.Α.)

Διεύθυνση: Λ. Χασιάς 9η στάση, Ίλιον
Τηλέφωνο: 210 2315955-210 2314101, Fax: 210 2314114

Κέντρο Εκπαίδευσης & Αποκατάστασης Τυφλών (Κ.Ε.Α.Τ.)

Διεύθυνση: Ελευθερίου Βενιζέλου 210, Καλλιθέα
Τηλέφωνο: 210 9595846 – 210 9578260, Fax: 210 9595868

Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων Παιδών (Θ.Χ.Π.Π.Α.)

Διεύθυνση: Λ. Σχιστού 1, Σκαραμαγκάς Αττικής
Τηλέφωνο: 210 5573604-210 5573605, Fax: 210 5573497

Εθνικό Ίδρυμα Κωφών (Ε.Ι.Κ.)

Διεύθυνση: Ζαχάρωφ 1, Αμπελόκηποι
Τηλέφωνο: 210 6427982- 210 6440159, Fax: 210 6440803

Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων Δυτικής Αθήνας (Θ.Χ.Π.Δ.Α.)

Διεύθυνση: Στρ.Σιμ. Θεολόγου 11, Χαϊδάρι

Τηλέφωνο: 210 5572927-210 5575553 , Fax: 210 5572924

Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων Ανατολικής Αττικής (Θ.Χ.Π.Α.Α.)

Διεύθυνση: Λ. Βουλιαγμένης – Εθ. Βενιζέλου, Ελληνικό

Τηλέφωνο: 210 8942822- 210 9644312, Fax: 210 9642399

«ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ» Ίδρυμα για το παιδί

Διεύθυνση: Ν. Μάρκη Α 17

Τηλέφωνο: 2294096013-2294091206, Fax: 2294091407

«ΔΑΜΑΡΙΣ» Κέντρο Αποκατάστασης Δυσπροσάρμοστων Ατόμων

Διεύθυνση: Λυκαβηττού 10, Άνοιξη

Τηλέφωνο: 210 8141736-210 6217649, Fax: 210 8141736

Εταιρία Προστασίας Σπαστικών «ΠΟΡΤΑ ΑΝΟΙΧΤΗ»

Διεύθυνση: Μαρίνου Γερουλήνου 117, Αργυρούπολη

Τηλέφωνο: 210 9622290, Fax: 210 9644330

Κέντρο Προστασίας Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες

Διεύθυνση: Β. Μελά 1, Χολαργός

Τηλέφωνο: 210 6511432, Fax: 210 6518719

«Η ΧΑΡΑ» Κέντρο Ειδικών Ατόμων

Διεύθυνση: Λ. Μαραθώνος 90, Παλλήνη

Τηλέφωνο: 210 6666702, Fax: 210 6030619

«ΕΓΝΥΑ» Στέγη Ειδικής Θεραπευτικής Αγωγής της Ένωσης Γονέων Νοητικά Υστερούντων Ατόμων

Διεύθυνση: Θ. Σοφούλη, Κυτέζα- Λαγονήσι

Τηλέφωνο: 210 6208650, 22910 72160, 22910 70280, Fax: 22910 70522

«ΧΑΤΖΗΠΑΤΕΡΙΟ» Κέντρο Αποκατάστασης Σπαστικών Παιδιών του Ιδρύματος Κοινωνικής Εργασίας

Διεύθυνση: Πλούτωνος & Ηροδότου 1, Μεταμόρφωση Αττικής

Τηλέφωνο: 210 2826913, Fax: 210 2812762

«ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ» Εργαστήρι Ειδικής Αγωγής

Διεύθυνση: Μεσολογγίου 5, Ν. Πεντέλη Αττικής

Τηλέφωνο: 210 8044812- 210 6138150 , Fax: 210 8031196

Ίδρυμα Πρόνοιας και Εκπαίδευσης Κωφών & Βαρήκων Ελλήδος

Διεύθυνση: Μαβίλη 8, Δροσιά Αττικής

Τηλέφωνο: 210 8211825, Fax: 210 8131139

Πανελλήνια Ένωση Γονέων & Κηδεμόνων Ατόμων Παιδιών Νοητικά Υστερούντων

Διεύθυνση: Λ. Πεντέλης 92, Χαλάνδρι

Τηλέφωνο: 210 6859328, Fax: 210 6846843

«ΣΙΚΙΑΡΙΔΕΙΟ» Ίδρυμα Απροσάρμοστων Παιδιών

Διεύθυνση: Πεντέλης 58, Μαρούσι

Τηλέφωνο: 210 8020301-210 8023572, Fax: 210 8050433

ΕΛΕΠΑΑΠ

Διεύθυνση: Κόνωνος 16, Παγκράτι

Τηλέφωνο: 210 7233860- 210 7215303, Fax: 210 7228380

«ΘΕΟΤΟΚΟΣ» Ίδρυμα Προστασίας Απροσάρμοστων Παιδιών

Διεύθυνση: Κοιμήσεως Θεοτόκου 2, Ίλιον

Τηλέφωνο: 210 2311007- 210 2314345 – 210 2311070

«ΕΣΣΕΠΑ» Εστία Ειδικής Επαγγελματικής Αγωγής

Διεύθυνση: Σ. Νικολακοπούλου 13, Ν. Ψυχικό

Τηλέφωνο: 210 6713149, Fax: 210 6748084

ΦΑΡΟΣ ΤΥΦΛΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διεύθυνση: Αθηνάς 17, Καλλιθέα

Τηλέφωνο: 210 9415222, Fax: 210 9415271

«ΚΑΛΟΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΗΣ Κέντρο Προσαρμογής Σπαστικών Παιδιών του Συλλόγου Γονέων & Κηδεμόνων Νοητικών Υστερούντων Παιδιών

Διεύθυνση: Αργυρούπολης 40, Αργυρούπολη

Τηλέφωνο: 210 9910753

«ΕΙΡΗΝΗ ΛΑΣΚΑΡΙΔΗ» Σύλλογος Φίλων των Τυφλών ή Λασκαρίδειος Στέγη

Διεύθυνση: Βασιλέως Αλεξάνδρου 14, Μαρούσι

Τηλέφωνο: 2108020776- 210 8027240, Fax: 210 6127334

Α΄ Μονάδα Ειδικής Θεραπευτικής Αγωγής του Συλλόγου Γονέων – Κηδεμόνων και φίλων των Αυτιστικών Παιδιών «ΣΟΣ»

Διεύθυνση: Λ. Μαραθώνος 227, Ν. Μάκρη Αττικής

Τηλέφωνο: 229428310, Fax: 210 9358783

«ΑΡΓΩ» Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης ΑΜΕΑ του Σωματείου Γονέων Ναυτικών

Διεύθυνση: Κ. Μαυρομιχάλη 23 & Σαλαμίνας, Πειραιάς.

Τηλέφωνο: 210 4208879- 210 4819462

«ΕΡΜΗΣ» Κέντρο Προεπαγγελματικής Κατάρτισης ΑμεΑ

Διεύθυνση: 28ης Οκτωβρίου 20, Ελληνικό

Τηλέφωνο: 210 9631086- 210 9623535

Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων (Ε.Ε.Π.Α.Α.)

Διεύθυνση: Αθηνάς 2, Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 3216550, Fax: 210 3216549

Γ. ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- www.pst.gr (Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τυφλών)
- www.fte.org.gr (Φάρος Τυφλών Ελλάδος)
- www.paspa.gr (Πανελλήνιος Σύλλογος Παραπηγικών)
- www.iatronet.gr (Παροχή ιατρικών συμβουλών, πληροφοριών)
- www.edf-feph.org (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ατόμων με Αναπηρία: Παρακολούθηση πρωτοβουλιών και αντιμετώπιση διακρίσεων κατά των ΑμεΑ).
- <http://www.europeforall.com> (Πληροφορίες για ταξίδια, αναψυχή, τουρισμό ΑμεΑ).
- http://www.gsrt.gr/default.asp?V_ITEM_ID=2678 (HYGEIAnet: Το πρώτο ολοκληρωμένο περιφερειακό δίκτυο τηλεματικών εφαρμογών στην υγεία).
- www.disabled.gr (Ενημερωτικό portal για θέματα Αμεα. Νομοθεσία, πληροφόρηση δράσεων, φόρουμ συζητήσεων για θέματα Αμεα).

χρήστες υπηρεσιών ψυχικής υγείας

---

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με τον **Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας** (Π.Ο.Υ., 2002), η *ψυχική υγεία δεν είναι απλά η απουσία της ψυχικής διαταραχής*. Είναι η κατάσταση της υγείας, κατά την οποία ένα άτομο αναγνωρίζει τις δυνατότητές του, μπορεί να αντιμετωπίζει το καθημερινό άγχος, να είναι παραγωγικός, να ανήκει και να συνεισφέρει στο κοινωνικό σύνολο. Με αυτό τον ορισμό ο Π.Ο.Υ. επισημαίνει ότι η ψυχική διαταραχή δεν κάνει διακρίσεις, δεν είναι κάτι 'ξένο' και 'απόμακρο' και μπορεί να αφορά τον καθένα από εμάς, ανεξάρτητα από το φύλο, την ηλικία ή άλλους παράγοντες, όπως κοινωνικούς και οικονομικούς. Η κακή ψυχική υγεία συγκαταλέγεται στους 3 λόγους απουσίας από την εργασία και αποτελεί αιτία για πρόωρη συνταξιοδότηση ή αναπηρική σύνταξη. Επίσης, δημιουργεί δαπάνες που επιβαρύνουν σημαντικά την κοινωνία, το οικονομικό, ασφαλιστικό και εκπαιδευτικό σύστημα.

Η ψυχική υγεία όπως και δυσκολίες στον τομέα της ψυχικής υγείας είναι το αποτέλεσμα πολυπλοκών αλληλεπιδράσεων και αντιπροσωπεύει ένα ευρύ φάσμα συμπτωμάτων. Συγκεκριμένα, είναι γνωστό ότι **βιολογικοί** παράγοντες (π.χ. κληρονομικότητα), **κοινωνικοί** παράγοντες (π.χ. φτώχεια, αποκλεισμός), **περιβαντολογικοί** παράγοντες (π.χ. οικογένεια) και **ψυχολογικοί** παράγοντες (π.χ. προσωπικές και διαπροσωπικές δυσκολίες) συντελούν στο βαθμό λειτουργικότητας ενός ατόμου. Είναι άλληλα γνωστό, ότι αρνητικές επιδράσεις και στρεσογόνα ερεθίσματα **μπορούν** και επηρεάζουν την σχέση με τον εαυτό μας, την σχέση με τους γύρω μας και την επαφή μας με τον κόσμο στην καθημερινή μας ζωή. Είναι λοιπόν σημαντικό, να διευκρινίσουμε ότι με τον όρο ψυχική διαταραχή αναφερόμαστε σε ένα ευρύ φάσμα συμπτωμάτων με διαφορετική βαρύτητα και τρόπο αντιμετώπισης.

Υπάρχουν πολλών ειδών διαταραχές:

- η κατάθλιψη
- η διπολική διαταραχή (γνωστή παλαιότερα ως 'μανιοκατάθλιψη')
- οι αγχώδεις διαταραχές, δηλαδή κρίσεις πανικού και φοβίες, ψυχαναγκαστική διαταραχή
- η σχιζοφρένεια
- οι διαταραχές πρόσληψης τροφής (ψυχογενής ανορεξία, βουλιμία και υπερφαγία)
- η χρήση ουσιών και αλκοόλ
- οι οργανικές διαταραχές, όπως η νόσος του Alzheimer's και άλλες συναφείς
- οι αναπτυξιακές / μαθησιακές διαταραχές
- οι ψυχοσωματικές διαταραχές
- οι σεξουαλικές διαταραχές
- οι διαταραχές προσωπικότητας

2. Η ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ

Σύμφωνα με τον Π.Ο.Υ. (2002), 20% του γενικού πληθυσμού στην Ευρώπη αντιμετωπίζει δυσκολίες στον τομέα της ψυχικής υγείας και προβλέπει ότι **1 στους 4** ανθρώπους θα παρουσιάσει ανάλογα προβλήματα σε κάποια στιγμή της ζωής του. Στο **60%** των περιπτώσεων, οι δυσκολίες αρχίζουν στην εφηβεία, αλλά πολύ συχνά δεν δίνεται η απαραίτητη σημασία με αποτέλεσμα να γίνονται χρόνιες και τα άτομα που υποφέρουν να βρίσκονται στο περιθώριο και να νιώθουν αποξενωμένα. Δεν είναι τυχαίο ότι αναγνωρίζοντας το πρόβλημα ο Π.Ο.Υ παρουσίασε στοιχεία που σοκάρουν. Σύμφωνα με αυτά, σε παγκόσμιο επίπεδο:

- **450** εκατομμύρια άνθρωποι αντιμετωπίζουν ψυχοκοινωνική διαταραχή
- **877.000** άτομα ετησίως πεθαίνουν από αυτοκτονία στον κόσμο
- **154** εκατομμύρια υποφέρουν από κατάθλιψη
- **25** εκατομμύρια έχουν διάγνωση σχιζοφρένειας
- **95** εκατομμύρια κάνουν χρήση αλκοόλ
- **1 στις 5** γυναίκες & **1 στους 8** άνδρες έχουν κατάθλιψη
- Εκτιμάται ότι έως το **2020** η κατάθλιψη θα είναι η **2η αιτία θανάτου παγκοσμίως**
- **10%-20%** του συνόλου των παιδιών έχουν ένα ή περισσότερα ψυχικά & συμπεριφορικά προβλήματα

Συγκριτικά, σε **ευρωπαϊκό επίπεδο**⁵ έχουν καταγραφεί τα εξής:

- Άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα ζουν στην οικογένεια τους σε ποσοστό από 21% έως 84% (η Ελλάδα βρίσκεται στα πιο υψηλά ποσοστά)
- Οι φροντιστές τους (π.χ. οικογένεια, συγγενείς, κλη) είναι άτομα ηλικίας 51-70 ετών και το 70% είναι μητέρες
- Ο χρόνος που αφιερώνεται στην φροντίδα χρηστών σε εβδομαδιαία βάση είναι από 55 έως 61 ώρες

3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΠΟΙΗΣΗ

Ένα συχνό φαινόμενο στην ευρύτερη κοινωνία είναι ότι η έννοια της ψυχικής διαταραχής **παρερμηνεύεται** με αποτέλεσμα να **ταυτίζεται** με την "τρέλα", την "επικινδυνότητα" και το "άγνωστο". Αυτό συνοδεύεται από το στίγμα, τις προκαταλήψεις, και τα αρνητικά στερεότυπα απέναντι σε χρήστες ψυχικής υγείας με αποτέλεσμα να οδηγούνται σε κοινωνική περιθωριοποίηση και να δυσκολεύονται να

---

⁵ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο "Σχετικά με τη βελτίωση της Ψυχικής Υγείας του πληθυσμού-προς μία στρατηγική σχετικά με την ψυχική υγεία για την Ευρωπαϊκή Ένωση" (2006/2058)

ζητήσουν βοήθεια. Παρότι γίνονται συνεχώς στην Ελλάδα σημαντικές προσπάθειες για την καταπολέμηση του στίγματος (π.χ. Πρόγραμμα “Ψυχαργώς”), δυστυχώς εξακολουθεί να υπάρχει, σε μεγάλο βαθμό, έλλειψη ενημέρωσης και άγνοια στην κοινή γνώμη σχετικά με θέματα ψυχικής υγείας, κάτι το οποίο τρώμαζει και οδηγεί σε περαιτέρω κοινωνική απομόνωση των ατόμων και των οικογενειών που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας.

Αυτές οι εμπειρίες δημιουργούν ένα αίσθημα ντροπής, μοναξιάς και κατωτερότητας στους χρήστες ψυχικής υγείας συγκριτικά με το τί θεωρείται ‘φυσιολογικό’ και τις προσδοκίες της εκάστοτε κοινωνίας (Boyle, 2002). Με βάση αυτή τη λογική, τα άτομα/οικογένειες που βιώνουν μια ψυχική διαταραχή, **ταυτόχρονα** βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό σε επίπεδο σχέσεων, εργασίας, και γενικότερα συνθήκες διαβίωσης, και άρα είναι **"πολληπαλή ευπαθή"**. Βιώνουν **όχι μόνο** την τραυματική εμπειρία των συμπτωμάτων μιας ψυχικής διαταραχής, αλλά και την καταπάτηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων τους. Δημιουργείται έτσι ένας **φαύλος κύκλος διακρίσεων** (Λασσιθιωτάκη, 2005⁶) ο οποίος επιδεινώνει τα ίδια τα συμπτώματα.

4. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΧΡΗΣΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Σύμφωνα με τον Π.Ο.Υ. (2002), για ένα μεγάλο ποσοστό χρηστών υπηρεσιών ψυχικής υγείας έχουν καταπατηθεί τα ανθρώπινα δικαιώματά τους και είναι αποδέκτες άνισης μεταχείρισης. Στην Ελλάδα, έχει συσταθεί στο Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και στην Αυτοτελή Υπηρεσία Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ασθενών, **Γραφείο για την Προστασία των Δικαιωμάτων με Ψυχικές Διαταραχές** (παραγρ.1 άρθρο 2 του Ν.2716/1999).

Επιπλέον, θσμικό ρόλο στην προστασία των δικαιωμάτων των χρηστών υπηρεσιών έχουν Ανεξάρτητες Αρχές, όπως ο Συνήγορος του Πολίτη⁷ και η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, που έχουν συσταθεί και λειτουργούν με βάση τους Ν. 2477/1997 και Ν. 2472/1997 αντίστοιχα. Τα βασικότερα δικαιώματα των χρηστών υπηρεσιών ψυχικής υγείας είναι⁸:

⁶ www.selftherapy.gr

⁷ Ιδρύθηκε με το Νόμο 2477/97 και ξεκίνησε τη λειτουργία του την 1η Οκτωβρίου 1998. Ερευνά ατομικές διοικητικές πράξεις ή παραλείψεις δημοσίων υπηρεσιών που παραβιάζουν τα δικαιώματα φυσικών ή νομικών προσώπων.

⁸ Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ‘Υγεία-Πρόνοια 2000-2006’. Δικαιώματα Ψυχικώς Πασχόντων. Μονάδα υποστήριξης & παρακολούθησης “Ψυχαργώς-Β’ Φάση”. Ε.Π.Ι.Ψ.Υ., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων-Ιατρική Σχολή, ΕΚΚΕ, ΟΜΑΣ ΑΕ. Δεκέμβριος 2004

- 1. Το δικαίωμα στην αξιοπρεπή περίθαλψη (εκούσια και ακούσια).** Το δικαίωμα κάθε χρήστη υπηρεσιών ψυχικής υγείας να απευθυνθεί στους κατάλληλους φορείς για βοήθεια και να λάβει υπηρεσίες με βάση τα επιστημονικά και ιατρικά δεδομένα και υπό ανθρώπινες συνθήκες. Η περίθαλψη διαχωρίζεται σε **εκούσια** (συνειδητή απόφαση του ατόμου να ζητήσει βοήθεια) και σε **ακούσια** (δηλ. χωρίς τη συναίνεση του ατόμου). Ακόμη και σε περίπτωση ακούσιας νοσηλείας, αυτό οφείλει να πραγματοποιείται σε συνθήκες κατάλληλης διαμονής, φροντίδας και περίθαλψης από επαγγελματίες ψυχικής υγείας οι οποίοι είναι απαραίτητα εκπαιδευμένοι.
- 2. Το δικαίωμα στην ισότητα.** Το δικαίωμα αυτό αναφέρεται στα ίσα δικαιώματα στην υγεία, στην κοινωνική επανένταξη και στην ίση αντιμετώπιση από επαγγελματίες και μη, ανεξάρτητα του φύλου, ηλικίας, φυλής, κ.λπ.
- 3. Το δικαίωμα στην ενημέρωση.** Ο χρήστης υπηρεσιών ψυχικής υγείας και η οικογένειά του, έχουν το δικαίωμα για την ενημέρωση της υγείας του, των γνωματεύσεων, της λήψης φαρμάκων, και πιθανών επιλογών του για τον τρόπο αντιμετώπισης μιας ψυχικής διαταραχής.
- 4. Το δικαίωμα στην προστασία προσωπικών δεδομένων.** Αναφέρεται στην διαφύλαξη των προσωπικών δεδομένων και ανάλογων πληροφοριών σχετικά με την υγεία του κάθε ατόμου με βάση το ιατρικό απόρρητο. Σε περίπτωση που είναι απαραίτητη η άρση του ιατρικού απόρρητου (π.χ. κίνδυνος για τη ζωή του ατόμου ή τη ζωή των άλλων), ο φορέας οφείλει να ενημερώσει το ίδιο το άτομο προτού προβεί σε ανάλογες κινήσεις.
- 5. Το δικαίωμα στην αποκατάσταση.** Αναφέρεται στην ψυχοκοινωνική αποκατάσταση, με βάση τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, ατόμων με δυσκολίες ψυχικής υγείας. Ενδυνάμωση, βελτίωση των ικανοτήτων τους, ευκαιρίες στον εργασιακό τομέα, στήριξη και παροχές είναι λέξεις κλειδιά. Στην Ελλάδα, μια σημαντική προσπάθεια αποκατάστασης αποτελούν οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.) (για περισσότερες πληροφορίες βλ. Κεφάλαιο Τομέας Απασχόλησης, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, σελ. 41).
- 6. Το δικαίωμα στη ζωή στην κοινότητα.** Τονίζει το δικαίωμα κάθε ατόμου να ζει στο σπίτι του και στην κοινότητα ή σε άλλες στεγαστικές δομές, όπως ξενώνες όταν δεν έχει δική του κατοικία. Αυτό συνεπάγεται τον αποϊδρυματισμό, δηλαδή την κατάργηση των ιδρυμάτων ως οι κύριοι φορείς αρμόδιοι για την φροντίδα ατόμων που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας.
- 7. Το δικαίωμα στη διεκδίκηση αξιώσεων.** Δίνει έμφαση στο δικαίωμα χρηστών υπηρεσιών ψυχικής υγείας και των οικογενειών τους να συμμετέχουν σε πρακτικές τέτοιες ώστε να διασφαρίζεται η άσκηση των δικαιωμάτων τους.

5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

5.1. Πρόγραμμα «Ψυχαργός»-Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης⁹

Το Υπουργείο Υγείας, κατάρτισε το 1999 ένα δεκαετές πρόγραμμα το “Ψυχαργός”, με στόχο τη διασφάλιση της συνέχειας της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης μετά την χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πρόγραμμα στοχεύει στην αποσυλοποίηση ατόμων με ψυχικές διαταραχές, στην καλύτερη παροχή υπηρεσιών, στην κοινωνική επανένταξη και σε κοινοτικά προγράμματα για τη βελτίωση της ζωής τους. Το Πρόγραμμα “Ψυχαργός” υλοποιείται σε *δύο φάσεις* σύμφωνα με τις οποίες συβέβαη και εξακολουθεί να συμβάηει στη δημιουργία:

- **Ξενώνων** (εναλλακτική λύση διαμονής για όσους δεν έχουν οικογενειακό περιβάλλον ή όταν το περιβάλλον δεν κρίνεται κατάλληλο)
- **Οικοτροφείων** (μονάδες αποκατάστασης υψηλού βαθμού προστασίας)
- **Προστατευόμενων Διαμερισμάτων** (χώροι στέγασεις για άτομα με αυξημένες ικανότητες αυτοεξυπηρέτησης)
- **Κέντρων Ψυχικής Υγείας** (ψυχοκοινωνική φροντίδα, αξιολόγηση, διάγνωση, & θεραπεία)
- **Κέντρων Ημέρας** (κοινωνική ένταξη, προγράμματα, δραστηριότητες & απασχόληση)
- **Κέντρων Ψυχικής Υγιεινής** (αυτόνομα κέντρα του Υπουργείου Υγείας)
- **Ιατροπαιδαγωγικών Κέντρων** (υπηρεσίες για παιδιά, εφήβους & τις οικογένειες τους)
- **Μονάδων Επαγγελματικής Επανάταξης**
- **Κινητών Μονάδων** (παρέχουν υπηρεσίες σε τομείς όπου οι συνθήκες δεν είναι επαρκείς και η πρόσβαση δύσκολη, όπως σε νησιά, π.χ. Χίος)
- **Κατάρτιση και Απασχόληση** χρηστών υπηρεσιών ψυχικής υγείας
- **Πρόσληψη και Εκπαίδευση** ατόμων, στελεχών των νέων δομών

5.2. EMILIA (*Empowerment of Mental Health Service Users/ Ενδυνάμωση των Χρηστών Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας*)¹⁰

Το πρόγραμμα EMILIA είναι ένα Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα στο οποίο συμμετέχουν 12

⁹ Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθυνθείτε: τηλ. 210-6170060 έως 062, fax: 210-6564021, e-mail: info@msu.gr ή Σωρανού Εφεισίου 2, Παπάγου

¹⁰ EMILIA Project: www.emiliaproject.net

Ευρωπαϊκές χώρες, μέσα σε αυτές και η Ελλάδα. Η χώρα μας εκπροσωπείται από την Ε.Π.Α.Ψ.Υ. και το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το πρόγραμμα έχει διάρκεια 54 μήνες και έχει ως κύριο στόχο να συνεισφέρει στον αγώνα κατά του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης και επανένταξης χρηστών υπηρεσιών ψυχικής υγείας.

Κύρια χαρακτηριστικά του προγράμματος είναι ότι:

- Απευθύνεται σε χρήστες υπηρεσιών ψυχικής υγείας, οικογένειες/συγγενείς & επαγγελματίες
- Προτεραιότητα δίνεται στην αξιολόγηση υπάρχοντων υπηρεσιών και εκτίμηση των αναγκών
- Έμφαση σε ημερήσιες δραστηριότητες σημαντικές για τον χρήστη
- Κινητοποίηση σε εθελοντικό επίπεδο στα πλαίσια του Κέντρου Ε.Π.Α.Ψ.Υ.
- Ενημέρωση & πληροφόρηση σχετικά με θέματα που αφορούν άμεσα τους χρήστες
- Μερική ή πλήρης απασχόληση και προσφορά εργασίας
- Δια βίου Μάθηση / Επαγγελματικά Προγράμματα
- Συνεργασία με τα Κοι.ΣΠΕ του 5ου Ψυχιατρικού Τομέα
- Ενεργή συμμετοχή των χρηστών στις αποφάσεις, σχεδιασμό & έρευνα σε θέματα που αφορούν τους ίδιους και την ψυχική υγεία

6. ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Οι διάφορες μορφές παρεμβάσεων αποσκοπούν στο να είναι ένα άτομο λειτουργικό:

- στην εργασία
- στη φιλία
- στις προσωπικές σχέσεις
- στην οικογένεια
- στην κοινωνία

Οι ψυχικές διαταραχές είναι στην πλειοψηφία τους **αντιμετωπίσιμες**, εφόσον γίνει κατάλληλη χρήση των διαφόρων διαθέσιμων θεραπειών.

Παραδοσιακά, διακρίνονται **δύο** μορφές παρέμβασης για την αντιμετώπιση των ψυχιατρικών/ψυχολογικών προβλημάτων: η *φαρμακευτική αγωγή* και οι *ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις*.

6.1. Φαρμακευτική Αγωγή

Η φαρμακευτική αγωγή είναι πολύ χρήσιμη όταν το άτομο αντιμετωπίζει μία περίοδο κρίσης ή έξαρσης του προβλήματος, αλλά γενικά θεωρείται ότι η μακροπρόθεσμη χρήση φαρμάκων δεν είναι πάντοτε ωφέλιμη και φυσικά υπάρχουν παρενέργειες (National Institute for Health & Clinical Excellence, 2008).

Παγκόσμιες έρευνες έχουν δείξει ότι η χρήση φαρμάκων από μόνη της δεν είναι ποτέ επαρκής, ενώ σε συνδυασμό με ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις έχει ως αποτέλεσμα την καλύτερη έκβαση και βέλτιωση ποιότητας της ζωής των ανθρώπων.

6.2. Ψυχοθεραπεία

Η ψυχοθεραπεία είναι η σχέση που δημιουργείται ανάμεσα σε ένα άτομο και έναν επαγγελματία ψυχικής υγείας, ο οποίος είναι εκπαιδευμένος να βοηθά τους ανθρώπους να κατανοούν τα συναισθήματά τους, τον τρόπο σκέψης τους, την επαφή με τους γύρω τους και να αλλάζουν την συμπεριφορά τους (Roth et al. 2004).

Η ψυχοθεραπεία βασίζεται στη ηλεκτική επικοινωνία - **θεραπευτικό διάλογο**. Μέσα από αυτή, αποσκοπεί στο να βοηθήσει τον άνθρωπο να αντιμετωπίσει καλύτερα τις δυσκολίες του, να ανακουφιστεί από δυσάρεστα προβλήματα και δυσάρεστες σκέψεις επιτρέποντας του να ζήσει μια πιο ικανοποιητική ζωή. Στοιχείει επίσης, στην ενδυνάμωση της υγιούς πλευράς των ατόμων και των ανάλογων δεξιοτήτων τους.

6.2.1. Ποικίλες Σχολές Ψυχοθεραπείας

Τα πιο **διαδεδομένα** μοντέλα ψυχοθεραπείας είναι:

- Γνωσιακή-Συμπεριφοριστική θεραπεία
- Ψυχοδυναμική / Ψυχαναλυτική θεραπεία
- Συστημική θεραπεία
- Διαπροσωπική θεραπεία
- Συμβουλευτική

Αυτά τα μοντέλα έχουν διαφορετικές τεχνικές, προσεγγίσεις και μεθόδους. Λειτουργούν σε **ατομικό, ομαδικό** και **οικογενειακό επίπεδο**. Στην αντιμετώπιση των ψυχικών διαταραχών **επαγγελματίες διαφόρων ειδικοτήτων** μπορούν να συμμετέχουν όπως: ψυχίατροι, παιδοψυχίατροι, ψυχολόγοι (π.χ. κλινικοί, σχολικοί, συμβουλευτικοί, κ.λπ.), κοινωνικοί λειτουργοί, νοσηλευτές, ιατρικοί επισκέπτες, και άλλοι.

6.3. Εναλλακτικές Θεραπείες

Είναι σημαντικό να επισημάνουμε και άλλες μορφές θεραπείας οι οποίες δεν βασίζονται στο λόγο, όπως:

- εργοθεραπεία
- μουσικοθεραπεία
- χοροθεραπεία &
- εικαστική θεραπεία

Για παράδειγμα, η θεραπεία μέσω της τέχνης αποτελεί μία προσέγγιση η οποία αναγνωρίζει τις καλλιτεχνικές διεργασίες και το περιεχόμενό τους, ως καθρέπτες των ικανοτήτων και της προσωπικότητας του ανθρώπου. Μέσα από τις παρατηρήσεις του, ο εικαστικός θεραπευτής οδηγείται σε διαγνωστικά συμπεράσματα και εφαρμόζει την ανάλογη θεραπεία (Ηλιάδη, 2008).

6.4. Ομάδες Ψυχοεκπαίδευσης Συγγενών

Η ψυχοεκπαίδευση εντάσσεται στο φάσμα των ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων και αποτελεί ουσιαστική εκπαίδευση για την αντιμετώπιση μια ψυχικής διαταραχής. Τέτοιες ομάδες, υλοποιούνται στο Σύλλογο Οικογενειών για την Ψυχική Υγεία (Σ.Ο.Ψ.Υ). Οι βασικοί στόχοι της ψυχοεκπαίδευσης είναι (Οικονόμου, 2006):

1. Το δικαίωμα στη γνώση και την υπεύθυνη ενημέρωση για την ψυχική διαταραχή, και τους σύγχρονους τρόπους αντιμετώπισης
2. Η απόκτηση δεξιοτήτων για την καλύτερη επικοινωνία στο πλαίσιο της οικογένειας, καλύτερη διαχείριση του άγχους και της έντασης και καλύτερη επίλυση προβλημάτων
3. Η συναισθηματική και πρακτική υποστήριξη των συγγενών

6.5. Υποστηρικτικές Ομάδες

Συνήθως, αποτελούν τη βάση για τις ομάδες αυτοβοήθειας (βλ. παρακάτω). Έχουν ως στόχο τους, τα μέλη να νοιώσουν ανακούφιση από τις συνέπειες μιας ψυχικής διαταραχής και να μπορέσουν να εκφράσουν τις αγωνίες και τους φόβους τους. Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας είναι απαραίτητοι προκειμένου να λειτουργήσουν τέτοιες ομάδες.

6.6. Ομάδες Αυτοβοήθειας

Ένας άλλος τρόπος βοήθειας και υποστήριξης ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα και τις οικογένειές τους, αποτελεί η σύσταση ομάδων όπου τα μέλη τους βασίζονται λιγότερο σε παρεμβάσεις από ειδικούς και περισσότερο στα ίδια τα μέ-

λη. Η αυτοβοήθεια λοιπόν αναδεικνύεται ως μια εναλλακτική λύση με βασικό της άξονα την ενεργοποίηση των ατόμων για την αντιμετώπιση των δυσκολιών τους, μέσα σε ένα πλαίσιο συλλογικότητας και αλληλεγγύης. Στις ομάδες αυτές, τα μέλη συνήθως έχουν παρόμοιες εμπειρίες, ανταλλάσσουν απόψεις, και αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους οι ίδιοι.

Τέτοιες ομάδες λειτουργούν στον τομέα των εξαρτήσεων όπως, Ανώνυμοι Αλκοολικοί (Α.Α.), Ναρκωμανείς Ανώνυμοι (Ν.Α.), Δίκτυο Αδελφών με ψυχική διαταραχή ([www.athensiblings.com](http://www.athenssiblings.com))¹¹, κ.ά.

6.7. Εγχειρίδια Αυτοβοήθειας

Είναι πρακτικοί, **βήμα προς βήμα**, οδηγοί αντιμετώπισης ψυχολογικών προβλημάτων. Τα εγχειρίδια είναι δημιουργημένα με στόχο να κατανοήσει το άτομο τη φύση των προβλημάτων του και να μάθει πώς να τα αντιμετωπίζει χωρίς την παρέμβαση επαγγελματιών ψυχικής υγείας. Για παράδειγμα, χρήσιμα εγχειρίδια αποτελούν:

Gilbert, P. (1999). Ξεπερνώντας την κατάθλιψη: Ένας οδηγός αυτοβοήθειας με γνωστικές-συμπεριφοριστικές τεχνικές (Δ. Μόνος Επιμ. Έκδ., Κ. Αγγελή, & Γ. Ευσταθίου Μτφ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα. (Τίτλος πρωτοτύπου: Overcoming Depression. Έτος πρωτότυπης έκδοσης: 1997).

Silove, D., & Manicavasagar, V. (2000). Ξεπερνώντας τον πανικό: Ένας οδηγός αυτοβοήθειας με γνωστικές-συμπεριφοριστικές τεχνικές (Θ. Καλλπάκογλου Επιμ. Έκδ., Ν. Βουλαλάς Μτφ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα. (Τίτλος πρωτοτύπου: Overcoming Panic. Έτος πρωτότυπης έκδοσης: 1997).

Fairburn, C. (1999). Βουλιμία, ξανακερδίστε τον έλεγχο (Γ. Σίμος Επιμ. Έκδ., Μ. Χήρα Μτφ.). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη. (Τίτλος πρωτοτύπου: Overcoming binge eating. Έτος πρωτότυπης έκδοσης: 1995).

Parry, G. (1993). Ψυχολογικές κρίσεις και η αντιμετώπισή τους (Ν. Ε. Δέγγλερς Επιμ. Έκδ., Ν. Ρώντα Μτφ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα. (Τίτλος πρωτοτύπου: Coping with crises: Problems in practice. Έτος πρωτότυπης έκδοσης: 1990).

Woolis, R. (1992). When someone you love has a mental illness. A Handbook for family, friends and caregivers. Penguin Putnam Inc.

---

¹¹ Sibling είναι η αγγλική ορολογία για τον αδερφό/αδερφή ή αγαπημένο πρόσωπο.

7. ΤΟΜΕΑΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Σύμφωνα με στοιχεία έρευνας της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος (ΕΣΥΕ) το 2003, το 8,9% των ατόμων με αναπηρία (συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ψυχικές διαταραχές) παραμένει άνεργο. Το 84% αυτών δεν αναζητούν εργασία είναι δηλαδή οικονομικά ανενεργό. Μέσα από αυτό, διαφαίνεται η ανάγκη για ουσιαστική προσφορά ευκαιριών και δια βίου εκπαίδευση των χρηστών υπηρεσιών ψυχικής υγείας, καθώς και η ενεργή καταπολέμηση του στίγματος και της άνισης μεταχείρισης. Μερικοί χρήσιμοι οργανισμοί & φορείς στον τομέα της κατάρτισης και της απασχόλησης είναι:

7.1. Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού¹² (Ο.Α.Ε.Δ.)

Οι συμβουλευτικές υπηρεσίες του ΟΑΕΔ παρέχονται από τα:

- Κέντρα προώθησης στην απασχόληση (ΚΠΑ)
- Γραφεία Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων (Γραφεία ΕΚΟ)
- Τοπικές Υπηρεσίες ΟΑΕΔ (όπου δεν υπάρχουν ΚΠΑ)

7.1.1. Γραφείο Εργασίας Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων

Υπάγεται στη Διεύθυνση Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων του Ο.Α.Ε.Δ. και έχει ως στόχο την ένταξη στην αγορά εργασίας των ομάδων που θεωρούνται ως κοινωνικά ευπαθείς και απειλούνται από τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Η Διεύθυνση αυτή εφαρμόζει προγράμματα όπως:

- Επαγγελματικού Προσανατολισμού
- Κατάρτισης
- Ενσωμάτωσης ατόμων στα προγράμματα
- Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης χρηστών
- Παροχής πληροφόρησης, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των κοινωνικών εταίρων
- Συνεργασίας με άλλους φορείς

7.2. Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης (ΚοιΣ.Π.Ε)

Πρόκειται για ένα Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου με περιορισμένη ευθύνη των μελών του, το οποίο θεσμοθετήθηκε με το Ν. 2716/99 του Υπ. Υγείας. Απο-

---

¹² Για τα νέα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης & προώθησης στην απασχόληση μπορείτε να επικοινωνήσετε με τον Ο.Α.Ε.Δ στο τηλ: 210 9989000 ή Εθνικής Αντιστάσεως 8, Άλιμος

τελεί μια ιδιαίτερη μορφή συνεταιρισμού, γιατί παράλληλα είναι παραγωγική και εμπορική μονάδα αλλά και Μονάδα Ψυχικής Υγείας. Αποβλέπει στην κοινωνική, επαγγελματική και οικονομική επανένταξη ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα. Η ανάπτυξη και εποπτεία του Κοι.Σ.Π.Ε ανήκει στο Υπουργείο Υγείας. Τα μέλη του Κοι.Σ.Π.Ε διαχωρίζονται σε 3 κατηγορίες:

- Άτομα με Ψυχικές Διαταραχές, ετών άνω των 15, σε ποσοστό τουλάχιστον 35%
- Επαγγελματίες ψυχικής υγείας, σε ποσοστό το πολύ 45%
- Δάμοι, Κοινότητες, άλλα φυσικά πρόσωπα, σε ποσοστό το πολύ 20%

Μέχρι σήμερα, έχουν συσταθεί και λειτουργούν Κοι.Σ.Π.Ε στην Αττική (5), τη Λέρο, τη Θεσσαλονίκη όπως και σε άλλα μέρη της Ελλάδας. Κάποιες από τις μέχρι σήμερα δραστηριότητες του Κοι.Σ.Π.Ε είναι:

- Αγροτικές / βιολογικές καλλιέργειες
- Εργαστήριο ζαχαροπλαστικής
- Κυλικείο λαϊκών
- Εργαστήριο επεξεργασίας και τυποποίησης μελιού
- Εργαστήριο δώρων

Όσον αφορά στα Βόρεια Προάστια Αττικής (5ος Ψυχιατρικός Τομέας), είναι σημαντικό να τονισθεί ότι η Ε.Π.Α.Ψ.Υ. και οι τοπικοί φορείς ψυχικής υγείας βρίσκονται στη διαδικασία σύστασης Κοι.Σ.Π.Ε Βορείων Προαστίων. Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με την Ε.Π.Α.Ψ.Υ. τηλ.: 210 6141350.

7.3. Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.).

Τα Κ.Ε.Κ. αποτελούν φορείς παροχής υπηρεσιών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης και την ευθύνη της πιστοποίησής έχει το Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Δομών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης και Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών (Ε.ΚΕ.ΠΙΣ).

Ενδεικτικά, το Κ.Ε.Κ. του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγιεινής (Ε.Π.Ι.Ψ.Υ.) λειτουργεί από τον Ιούλιο του 2001 με στόχο την προώθηση των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα στον τομέα της εργασίας. Για λεπτομέρειες επικοινωνήστε με: *Σωρανού Εφεσίου 2, Αθήνα 11 527 (όρια Δήμων Παπάγου & Αθηναίων), τηλ: 210 6170880, fax: 210 6170881*

7.4. Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ)

Στην Ελλάδα σήμερα λειτουργούν 48 ΣΔΕ, το πρόγραμμα που ακολουθείται εί-

να ταχύρρυθμο και έχει διάρκεια 18 μήνες. Δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων, όπως είναι η γραφή, η ανάγνωση, η αριθμητική και η χρήση Η/Υ.

Διεύθυνση: Αχαρνών 426 & Κοκκινάκη, Αθήνα 111 43

Τηλέφωνο: 210 2114267, Fax: 2284433, E-mail: ideke@ideke.edu.gr

7.5. Πανελλήνια Ένωση για την Ψυχοκοινωνική Αποκατάσταση και την Επαγγελματική Επανάταξη (ΠΕΨΑΕΕ)

Επιστημονικό-μη κερδοσκοπικό σωματείο με στόχο την κοινωνικο-οικονομική, & επαγγελματική επανένταξη ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα

Τηλέφωνο: 210 88818946, Website: www.pepsae.gr

7.6. Νοσοκομεία - Κέντρα ΠΡΟ / ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ Αιγινήτειο Νοσοκομείο Αθήνας- Ενήλικες με Ψυχικές Διαταραχές

Κέντρο Προεπαγγελματικής/Επαγγελματικής Εργασίας

Σωρανού του Εφεισίου 2

Διεύθυνση: Παπάγου 156 69

Τηλέφωνο: 210 6512732, 6516923

Επαγγελματικά Εργαστήρια Ψυχογλυπτικής, Δέρματος, Βιβλιοδεσίας, Η/Υ, Σφραγιδοποιίας, Κοπτικής-Ραπτικής

Κέντρο Κοινωνικής Ψυχικής Υγιεινής Βυρωνα-Καισαριανής (Αιγινήτειο)

Εργαστήρια Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

Γραμματειακό, Ραπτικής, Δέρματος, Μπαμπού

Διεύθυνση: Φορμίωνος 150, Βύρωνας 161 21

Τηλέφωνο: 210 7289220

Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής (Ψ.Ν.Α.)

• Κέντρο Προεπαγγελματικής Κατάρτισης (στο χώρο του νοσοκομείου)

Χειροτεχνία, Ταππουργία, Υφαντουργία, Αγροτική Καλλιέργεια, Τυπογραφία, Μουσικοθεραπεία, Πλεκτική, Κοπτική-Ραπτική, Καλών Τεχνών, Διόρθωσης/κατασκευής υποδημάτων

Διεύθυνση: Λ. Αθηνών, Χαϊδάρη 124 62

Τηλέφωνο: 210 5811701-9

- **Κέντρο Προεπαγγελματικής Κατάρτισης Δυτικής Αττικής**

Γραμματειακό, Η/Υ, γραφομηχανές, Οικοκυρική, Πληκτική, Ξυλουργείο

Διεύθυνση: Τερπάνδου & Καλλιμάχου 5, Περιστέρι 121 31

Τηλέφωνο: 210 5139710

Παιδοψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής (Π.Ν.Α.)- (Ν.Π.Δ.Δ.)

- **Κέντρο Προ & Επαγγελματικής Κατάρτισης**

Κηπουρική, Υδραυλική, Κοπτική-Ραπτική, Πληκτική, Κομμωτική, Ζωγραφική, Οπτικοακουστικό Εργαστήριο, Γυμναστήριο

Διεύθυνση: Διασταύρωση Ραφήνας, Ραφήνα Αττικής

Τηλέφωνο: 210 8231144

Αιγινήτειο- Εργαστήρια Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

Διεύθυνση: Ανδριανουπόλεως 47, Καισαριανή 16 121

Τηλέφωνο: 210 7650330

8. ΕΠΙΔΟΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σχετικά με τα θέματα επιδοματικής πολιτικής που αφορούν σε όσους έχουν κάρτα αναπηρίας 67% και άνω, ή για όσους επιθυμούν να μάθουν τη διαδικασία απόκτησης κάρτας αναπηρίας καθώς και άλλων επιδομάτων, υπάρχει εκτενής αναφορά στις σχετικές διαδικασίες & προϋποθέσεις στην **ενότητα 1 «Άτομα με Αναπηρία»** (Κεφάλαιο 6, σελ. 16), όπου και μπορείτε να ανατρέξετε.

παράρτημα II

ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΠΕΥΘΥΝΘΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΓΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

A. ΔΗΜΟΣΙΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ

Αιγινήτειο Νοσοκομείο Αθήνας

Διεύθυνση: Βασιλίσσης Σοφίας 72, Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 7220811-2-3, 210 7291322, 210 7217763

Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής (ΨΝΑ)

Διεύθυνση: Λ. Αθηνών, Χαϊδάρι

Τηλέφωνο: 210 5811701/9

Ψυχιατρικό Νοσοκομείο ΔΡΟΜΟΚΑΕΙΤΙΟ

Διεύθυνση: Ιερά Οδός 343, Χαϊδάρι 124 61

Τηλέφωνο: 210 5404407, Fax: 210 5404404

Σισμανόγλειο Περιφερειακό Γενικό Νοσοκομείο Αττικής

Διεύθυνση: Μελίσσιων 15, Μελίτσια

Τηλέφωνο: 210 8039100, 210 8039001, 210 803039911

Ευαγγελισμός Περιφερειακό Γενικό Νοσοκομείο

Διεύθυνση: Υψηλάντου 45-47, Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 7221501, 210 7220101, 210 7220001

Παιδοψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής (ΠΝΑ)

1. Διεύθυνση: Διασταύρωση Ραφήνας, Ραφήνα Αττικής 109 09

Τηλέφωνο: 210 8231144, 22940-77777, 22940-77791/5

2. Διεύθυνση: Αναστάσεως 40 & Ευτέρπης, Παπάγου

Τηλέφωνο: 210 6514813

3. Μαραθωνοδρόμου 91, Ψυχικό

Τηλέφωνο: 210 6728181

Γενικό Νοσοκομείο Παίδων Πεντέλης

Διεύθυνση: Λεωφ. Πεντέλης, Π. Πεντέλη

Τηλέφωνο: 210 8036200 (32 γραμμές)

B. ΚΕΝΤΡΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ (εποπτεύονται από Δημόσια Νοσοκομεία)

Κέντρο Ψυχικής Υγείας Βύρωνας - Καισαριανής

Διεύθυνση: Δήλου 14, Καισαριανή

Τηλέφωνο: 210 7640111, 210 7644705, 210 7662247

Κέντρο Ψυχικής Υγείας Χαλανδρίου

Διεύθυνση: Μεσογείων και Ζαλόγγου 6, Αγία Παρασκευή

Τηλέφωνο: 210 6015079, 210 6016030

Κέντρο Ψυχικής Υγείας Αθηνών

Διεύθυνση: Ιουλιανού 18 & Μαυρομματαίων, Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 8210222

Κέντρο Ψυχικής Υγείας

Διεύθυνση: Φερεκίδου 1, Παγκράτι

Τηλέφωνο: 210 7016611

Κέντρο Ψυχικής Υγείας-Ψ.Ν. Αττικής «Δρομοκαΐτειο»

Διεύθυνση: Κων/νου Παλαιολόγου 3B, Κορυδαλλός

Τηλέφωνο: 210 4944937

Δρυμπέτιο Κέντρο Προαγωγής Υγείας

Διεύθυνση: Κ. Βάρναλη 58, Ν. Ερυθραία

Τηλέφωνο: 210 6254189

Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής-Κέντρο Ψυχικής Υγείας Περιστερίου

Διεύθυνση: Πλούτωνος & Ηφαιστού, Περιστερί

Τηλέφωνο: 210 5756226, 210 5753234

ΨΝΑ-Κέντρο Οικογενειακής Θεραπείας

Διεύθυνση: Ελληνικού 3, Παγκράτι

Τηλέφωνο: 210 7232213

Γ. ΚΕΝΤΡΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΝΗΣ (αυτόνομα κέντρα που εποπτεύονται από το Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης)

Κέντρο Κοινωνικής Ψυχικής Υγιεινής

Διεύθυνση: Δαβάκη-Πίνδου 42, Ζωγράφου

Τηλέφωνο: 210 7718320, 210 7481174, 210 7016611

Κέντρο Κοινωνικής Ψυχικής Υγιεινής Βυρωνα-Καισαριανής (Αιγινήτειο)

Διεύθυνση: Δήλου 14, Καισαριανή

Τηλέφωνο: 210 7640111, 210 7644705

Δ. ΚΕΝΤΡΑ ΗΜΕΡΑΣ (ψυχοκοινωνική αποκατάσταση)

Κέντρο Ημέρας (Ε.Π.Α.Ψ.Υ.)

Διεύθυνση: Αγ. Ιωάννου 16, Μελίτσια 15

Τηλέφωνο: 210 8100901

Κέντρο Ημέρας ΙΡΙΣ Ε.Ψ.Υ.Π.Ε

Διεύθυνση: Επτανήσου 20, Αγ. Παρασκευή

Τηλέφωνο: 210 6016764

Κέντρο Ημέρας

Διεύθυνση: ΑμΚΕ Κρήμακα, Ευμορπιδών 30-32, Γκάζι

Τηλέφωνο: 210 3417160, 210 3417163

Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας & Παιδιού

Διεύθυνση: Σκουφά 75, Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 3632172, 210 3637547

Κέντρο Ημέρας Εφήβων

Διεύθυνση: Συγγρού 3, Χαλάνδρι

Τηλέφωνο: 210 6812237

ΨΝΑ-Κέντρο Ημέρας (ενήλικες) & Κέντρο Ψυχικής Υγείας (παιδιά & ενήλικες)

Διεύθυνση: Πλούτωνος 19, Περιστερί

Τηλέφωνο: 210 5756226, 213 2027800

Κέντρο Ημέρας ΠΕΨΑΕΕ

Διεύθυνση: Αηκαμένους 8, Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 8257112-13-14-15

Ε. ΞΕΝΩΝΕΣ

Ξενώνας Σ.Ο.Ψ.Υ.

Διεύθυνση: Έδρα Δήλου 3, Βύρωνας

Τηλέφωνο: 210 7640277

Ξενώνας Φιλοξενίας Εφήβων

Διεύθυνση: Παιδικά Χωριά SOS, Λοκρινός 10, Χαλάνδρι

Τηλέφωνο: 210 7013271

Ξενώνας Βραχείας Παραμονής

Διεύθυνση: Γ.Ν. Ευαγγελισμός, Μάρνης 40, Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 5220266, 210 5220339

Ξενώνας Εφήβων 'Ιρις'

Διεύθυνση: Νυμφών 2 και Δάσους, Χαλάνδρι

Τηλέφωνο: 210 6856373

Ξενώνας 'Η Θέτις' (25-50 ετών)

Διεύθυνση: Καλύμνου 5 & Αμυκλών, Κάτω Χαλάνδρι

Τηλέφωνο: 210 6727601

Πρότυπη Οικία 'Οδυσσέας' (ενήλικες)

Διεύθυνση: Φιλίππου 35B, Χαλάνδρι

Τηλέφωνο: 210 6399189

Οικοτροφείο Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης Πεντέλης για ηλικιωμένα άτομα

Διεύθυνση: Αναστασίου Σκούφου 6, Πεντέλη

Τηλέφωνο: 210 8047548

Οικοτροφείο 'Αθηνά' ΠΕΨΑΕΕ

Διεύθυνση: Κιρκίς 8, Κορυδαλλός

Τηλέφωνο: 210 4968988

Fax: 210 4968988

E-mail: oikotrofeiopepsaee@yahoo.gr

Ξενώνας Αιγινήτειου Νοσοκομείου

Διεύθυνση: Σούτσου 44, Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 6463553

Ξενώνας Μακράς Παραμονής Αιγινήτειου Νοσοκομείου

Διεύθυνση: Πουλίου, Αμπελόκηποι

Τηλέφωνο: 210 6469689

Μονάδα Φιλοξενίας Ηλικιωμένων & Χρονίως Πάσχοντων

Διεύθυνση: 28ης Οκτωβρίου 13, Μετρίσια

Τηλέφωνο: 210 8042708, 210 8032133

ΣΤ. ΙΑΤΡΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Ιατροπαιδαγωγικό Κέντρο Ν. Σμύρνης

Διεύθυνση: 2ας Μαΐου 5, Ν. Σμύρνη

Τηλέφωνο: 210 9323493, 210 9321255

Ιατροπαιδαγωγικό Κέντρο Λυκόβρυσος

Διεύθυνση: Γ. Αργύρη & Σμύρνης 2, Λυκόβρυσος

Τηλέφωνο: 210 2816598, 2850632

Ιατροπαιδαγωγικό Κέντρο περιοχής Νέου Ψυχικού

Διεύθυνση: Γαρέφη 4, Ν. Ψυχικό

Τηλέφωνο: 210 6873442/3

Ιατροπαιδαγωγικό Κέντρο Παλλήνης

Διεύθυνση: Λεωφ. Μαραθώνος 109, Παλλήνη

Τηλέφωνο: 210 6667224

Z. ΑΛΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Δίκτυο Φορέων Ψυχικής Υγείας & Τοπικής Αυτοδιοίκησης Βορείων Προαστείων (Ε.Π.Α.Ψ.Υ)

Διεύθυνση: Γράμμου 61-63, Μαρούσι

Τηλέφωνο: 210 8056920

Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (Ε.Π.Ι.Ψ.Υ.)

Διεύθυνση: Δημητρώσσα 10, Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 7293245, 210 7247873

Εταιρεία Περιφερειακής Ανάπτυξης Ψυχικής Υγείας (Ε.Π.Α.Ψ.Υ)

Διεύθυνση: Γράμμου 61-63, Μαρούσι

Τηλέφωνο: 210 8056920, Επιστημονική Γραμματεία 210 6141350

E-mail: epapsy@otenet.gr

Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου (Ε.Ψ.Υ.Π.Ε.)

1. Διεύθυνση: Συγγρού 3, Χαλάνδρι

Τηλέφωνο: 210 6812337

2. Διεύθυνση: Αγ. Ιωάννη Θεολόγου 19, Χολαργός 15 561

Τηλέφωνο: 210 6522396, 210 6546524

Κέντρο για άτομα με διαταραχές Αυτιστικού τύπου-Ελληνικό Κέντρο για την Ψυχική Υγεία και Θεραπεία του Παιδιού και της Οικογένειας

1. Το Περιβολάκι Ι - Κέντρο Ημέρας, Διεύθυνση: Υδρας 55, Χαλάνδρι

Τηλέφωνο: 210 6831705

2. Περιβολάκι ΙΙ - Κέντρο Ημέρας & Ξενώνας, Διεύθυνση: Θεσσαλίας 17, Κάτω Χαλάνδρι

Τηλέφωνο: 210 6753406

Κέντρο Ημέρας ΕΘΜΑ για άτομα με διαταραχές αυτιστικού τύπου

Παιδοψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής

Διεύθυνση: Μαραθωνοδρόμου 91, Π. Ψυχικό

Τηλέφωνο: 210 6728181, 210 6728182

Κέντρο Εκπαίδευσης και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Εφήβων (ΚΕΨΥΕ)

Διεύθυνση: Β. Γεωργίου 43, Χαλάνδρι

Τηλέφωνο: 210 6855289, 210 6855290

Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού

Διεύθυνση Οικογενειακών Σχέσεων

Διεύθυνση: Φωκίδος 7, Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 7793648, 210 7715791

Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΚΕ.Κ.Α.)

Διεύθυνση: Καποδιστρίου 14, Μελίτσια

Τηλέφωνο: 210 8032722

Κέντρο Κοινωνικής Πολιτικής (ΚΕ.ΚΟΙ.ΠΟ)

Διεύθυνση: Διονύσου 73 & Γορτυνίας, Κηφισιά

Τηλέφωνο: 210 8019633, 210 6231638

H. ΣΥΛΛΟΓΟΙ

Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Οικογενειών για την Ψυχική Υγεία (Π.Ο.Σ.Ο.Ψ.Υ.)

Διεύθυνση: Ελευθερίου Βενιζέλου 236, Ηλιούπολη

Τηλέφωνο: 210 9948098

Πανελλήνιος Σύλλογος Οικογενειών για την Ψυχική Υγεία (Σ.Ο.Ψ.Υ.)

Διεύθυνση: Δήλου 3, Βύρωνος

Τηλέφωνο: 210 7640277

Πανελλήνια Ένωση για την Ψυχοκοινωνική Αποκατάσταση & την Επαγγελματική Επανένταξη (ΠΕΨΑΕΕ)

Διεύθυνση: Χαρίσιος 6, Αθήνα

Τηλέφωνο/Fax: 210 8818946

Δ.Υ.Ψ.Α. Δικαιώματα-Υποχρεώσεις των Ψυχικά Ασθενών

Τηλέφωνο: 210 5696689

Παρατηρητήριο για τα Δικαιώματα στο χώρο της Ψυχικής Υγείας

Τηλέφωνο: 6949 500133

Καθιδουσόκοπιο, Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία

Διεύθυνση: Σόλωνος 140, Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 3818300

Δικτυακός τόπος της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συλλόγων Οικογενειών Ατόμων με Ψυχική Ασθένεια

Website: www.eufami.org

Σύλλογος Κίνησης Αδελφών για την ψυχική υγεία

Τηλέφωνο: 694 6003522

Website: www.athenssiblings.com

Δικτυακός τόπος της Παγκόσμιας Συνεργασίας Συμβουλευτικών Δικτύων για Ψυχικές Διαταραχές (GAMIAN-Europe)

Website: www.gamian-europe-history.org

Θ. ΨΥΧΟΓΗΡΙΑΤΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

Ψυχογηριατρική Εταιρεία 'Νέστωρ'

1. Διεύθυνση: Ηλία Ζερβού 94, Άγιος Ελευθέριος

Τηλέφωνο: 210 2288515, 210 2288551, 210 2288585

2. Διεύθυνση: Ιωάννου Δροσσοπούλου 22, Κυψέλη

Τηλέφωνο: 210 8235050, 210 8235606

Ελληνική Γεροντολογική και Γηριατρική Εταιρεία

Διεύθυνση: Κάνιγγος 23, Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 3811612, 210 3811604

Σωματείο Αλληλοβοήθειας Συγγενών Φροντιστών Ασθενών με νόσο Alzheimer και συναφείς διαταραχές

Διεύθυνση: Κάνιγγος 23, Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 3811612, 210 3811604, γραμμή SOS 210 3303678

I. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΧΡΗΣΤΕΣ ΟΥΣΙΩΝ & ΑΛΚΟΟΛ

Μονάδα Απεξάρτησης Τοξικομανών-Αλκοολικών του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου

Αττικής - 18 ΑΝΩ

Διεύθυνση: Σόλωνος 134, Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 3304571/4

Οργανισμός ΚΑτά των ΝΑρκωτικών - ΟΚΑΝΑ

Διεύθυνση: Αριστοτέλους 19, Αθήνα

Τηλέφωνο: 2110-8253756/9, 210 8229198

Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων - Κ.Ε.Θ.Ε.Α

Διεύθυνση: Σορβόλη 24, Μετσ

Τηλέφωνο: 210 9241993/6, 210 9236961

Ειδικό Εξωτερικό Ιατρείο της Ψυχιατρικής Κλινικής Παν/μίου Αθηνών

Αιγινήτειο Νοσοκομείο για χρήστες ουσιών - Διεύθυνση: Βασ. Σοφίας 72-74, Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 7289400, 210 7289313

Ναρκομανείς Ανώνυμοι Ν.Α. (σύλλογος) - Ομάδες Υποστήριξης

1. Κεντρικό - Τηλέφωνο: 210 3474777

2. Κτίριο Ερυθρού Σταυρού - Διεύθυνση: 3ης Σεπτεμβρίου 21, Αθήνα

3. Μονάδα Ν. Ηρακλείου - Διεύθυνση: Σαλαμίνας & Ελευσινίων 7, Ν. Ηράκλειο

Ανώνυμοι Αλκοολικοί Α.Α.

1. Ομάδα Αθηνών

Διεύθυνση: Ερατοσθένους 13, Παγκράτι, Τηλέφωνο: 210 7011977

2. Ομάδα Γαλήνη

Διεύθυνση: Πειραιάς, Τηλέφωνο: 210 4311437
